ΕΣΤΙΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩι 1876

Βραβευθὲν ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν, ἀξιωθὲν ἀργυροῦ μεταλλίου ἐν τῇ Ἐκθέσει τῆς Δ' Ὀλυμπιάδος καὶ χαλκοῦ ἐν τῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει τοῦ 1889.

Τιμὴ συνδρομῆς ἐτησίας καὶ προπληρωτέας: Διὰ τὸ Ἐσωτερικὸν δρ. 8 διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν φρ. χρ. 10. — Τιμὴ φύλλου: Διὰ τὸ Ἐσωτερικὸν δρ. 0,20 διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν φρ. χρ. 0,20.

Διὰ καταχωρήσεις ἀγγελιῶν ἐν τῇ τελευταίᾳ σελίδι κτλ. γίνονται ἰδιαίτεραι συμφωνίαι. — Γραφεῖον: ὁδὸς Νομισματοκοπείου ἀριθ. 7 παρὰ τὴν Διεύθυνσιν τῆς Ἀστυνομίας.

1895. Ἐν Ἀθήναις, 14 Μαΐου. Ἀριθ. 20.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ

ΤΟ ΧΩΡΙΟ

Τἄσπρα σπιτάκια του ἕνα ἕνα,
Σκόρπια, ἀσυντρόφευτα κι' ἀνάρια
Στὴ θάλασσ' ἀντικρὺ ἁπλωμένα
Σὰ μονοκόμματα λιθάρια.

Τἄσπρα σπιτάκια του κρυμμένα
Μέσα σὲ πράσινα κλωνάρια,
Ἡλιόφωτα, χαριτωμένα,
Μικρά, ἀσβεστόχριστα, καθάρια.

Πρώτη φορὰ ὅποιος τὰ θωρεῖ,
Γλυκειὰ ἀνοιξιάτικην ἡμέρα
Ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὴ ῥάχη πέρα,

Κάτασπρα ἀρνάκια τὰ θαρρεῖ
Ποῦ βόσκουνε, σκόρπιο κοπάδι,
Σὲ καταπράσινο λιβάδι.

ΤΗΣ ΚΟΠΕΛΛΑΣ ΤΟ ΝΕΡΟ

Μιὰ κοπέλλα λυγερὴ
Τὸ ψηλὸ βουνὸ διαβαίνει·
Ἡ χαρὰ τὴν καρτερεῖ
Στάκρογιάλι ποῦ πηγαίνει.

Καὶ τὸ κάμα εἶνε βαρὺ
Κ' εἶν' ἡ κόρη διψασμένη·
Βρῆκε βρύση δροσερή,
Ἤπιε, ἀρρώστησε, πεθαίνει.

Μὰ ἡ φωνή της πρὶν νὰ σβύσῃ
Καταράστηκε τὴ βρύση.
Κι' ἀπὸ 'κεῖνο τὸν καιρὸ

Ἔρι' ἡ βρύση ἔχει ἀπομείνῃ
Καὶ κανεὶς ποτὲ δὲν πίνει
Τῆς «Κοπέλλας τὸ Νερό».

Η ΚΑΤΑΧΝΙΑ

Βαρειά, λαχανιασμένη ἡμέρα . . .
Ψηλὰ τὸν οὐρανὸ θωρῶ
Γαληνεμένο, καθαρό·
Ἀχνίζει τὸ βουνὸ ἀπ' τὴν ξέρα.

Μόνον στὴ θάλασσα ἐκεῖ πέρα
Μ' ὅλον τὸ ξάστερο καιρὸ
Σύννεφα κρύβουν τὸ νερὸ
Συρμένα ἀπ' ἀλαφρὸν ἀγέρα.

Κι ὁ νοῦς ρωτᾷ μὲ παραζάλη:
Μὴν πῆρ' ὁ κόσμος ὄψην ἄλλη;
Μήπως ἀπάνω γαλανὴ

Ἡ θάλασσα λάμπῃ ἁπλωμένη
Καὶ κρύβωνται συννεφιασμένοι
Στὰ βάθη κάτω οἱ οὐρανοί;

ΤΡΕΛΛΗ ΜΗΤΕΡΑ

Φουστάνι κατακόκκινο ἔχει βάλῃ . . .
Ὀλόρθη, ἀναγειρμένη στὴν ἐλιά,
Ρίχνει στὰ χέρια πίσω τὸ κεφάλι
Μὲ τὰ μακρυὰ τετράξανθα μαλλιά.

Μέσ' ἀπ' τὴν ξεσκισμένη τραχηλιὰ
Ὁ κόρφος ἀνασαίνοντας προβάλλει,
Καὶ περιχύνει ὁλόχρυση ἀντηλιὰ
Τῆς ὄψης της τὰ γυρισμένα κάλλη.

Ἀπ' τὰ γυμνά της πόδια κρεμασμένο
Στὰ χώματα, στάγκάθια κυλισμένο,
Βήχει καὶ κλαίει χτικιάρικο παιδί.

Κ' ἐκεῖνα ἀπόνετη καὶ μαρμαρένια,
Γιὰ πάντα ἀλαφρωμένη ἀπὸ τὴν ἔννοια
Οὔτε σαλεύει κἂν γιὰ νὰ τὸ ἰδῇ.

ΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙ

Μέσα σὲ φράχτη ἐρημικὴ
Πῶχει τὴν πόρτα χαλασμένη,
Μὲ μιὰ καντήλα φτωχικὴ
Βαρειὰ κοιμοῦνται οἱ πεθαμένοι.

Στὴ χέρσα γῆ τὴ νεκρικὴ
Χόρτο χλωρὸ δὲν ἀπομένει·
Ξεράγκαθα σέρνοντ' ἐκεῖ,
Λιθάρια καὶ σταυροὶ σπασμένοι.

Μόνον δυὸ δέντρα ῥιζωμένα
Βαθειά, ψηλώνουν ὁλοένα
Κ' ἔχουν θεώρατα γενῆ,

Γιατί μ' ἀχόρταγο τὸ στόμα
Αἷμα ρουφοῦν μέσ' ἀπ' τὸ χῶμα
Καὶ τρῶνε σάρκα ἀνθρωπινή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

7 Μαΐου

Θέλετε νὰ τὰ εἴπωμεν μιὰ γιὰ πάντα, νὰ μείνωμεν σύμφωνοι καὶ νὰ μὴ ἐπανέλθωμεν πλέον; Μετὰ τὴν σημερινὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων τῆς Βιοτεχνικῆς Ἐκθέσεως, ἐγὼ τοὐλάχιστον ἐσχημάτισα τὴν πεποίθησιν, ὅτι μᾶς εἶνε ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ κάμωμεν μίαν τελετὴν εὐπρεπῆ καὶ ἐπιβλητικήν. Ἐπίσημοι ἢ ἀνεπίσημοι, ἐκκλησιαστικαὶ ἢ πολιτικαί, κατὰ πρόγραμμα κυβερνητικὸν ἢ κατὰ πρόγραμμα ἰδιωτικόν, ἐπὶ παρουσίᾳ ὅλων τῶν ἐν τέλει ἢ ἐπὶ παρουσίᾳ μόνον τῶν ἐνδιαφερομένων, πολυέξοδοι ἢ πτωχικαί, πάνδημοι ἢ οἰκογενειακαί, αἱ τελεταί μας στεροῦνται τοῦ ἀπαραιτήτου ἐκείνου στοιχείου τῆς τάξεως, τῆς ἁρμονίας, τῆς ἐνότητος, τὸ ὁποῖον μᾶς κάμνει νὰ θαυμάζωμεν τόσον τὰς τελετὰς τῶν ξένων, καὶ αὐτὰς τὰς ἐν μέσαις Ἀθήναις τελουμένας.

Πρῶτον, φαίνεται ὅτι ἐκ φύσεως δὲν ἔχομεν συναίσθησιν τοῦ παρερχομένου χρόνου. Εἰς τὴν τελετὴν μεταβαίνομεν κατὰ κανόνα τοὐλάχιστον ἡμίσειαν ὥραν βραδύτερον τῆς ἀναγραφομένης ἐν τῷ προσκλητηρίῳ. Τὸ μειονέκτημα τοῦτο ἔχει μόνον τὴν ἀρετὴν νὰ ὑποβάλλῃ εἰς βασανιστήρια προσδοκίας τοὺς ἀδιορθώτους τυπικούς, οἱ ὁποῖοι ἐξακολουθοῦν νὰ πέρνουν τὰ προγράμματα τοῖς μετρητοῖς. Μεταξὺ αὐτῶν σήμερον ἦτο καὶ ὁ Σ. Μητροπολίτης, ὁ ὁποῖος ἠναγκάσθη νὰ περιμείνῃ μὲ τὸν βαρὺν ἀρχιερατικὸν μανδύαν κ' ἐγὼ δὲν ξεύρω πόσον ἕως νὰρχίσῃ τὸν ἁγιασμόν του. Δεύτερον, δὲν ἔχομεν συναίσθησιν τοῦ χώρου· νομίζομεν ἔξαφνα ὅτι εἶς μικρὸς πρόδομος μεγάρου, εἰμπορεῖ ὄχι μόνον νὰ περιλάβῃ ἀνέτως ὅλους μας τοὺς προσκεκλημένους, ἀλλὰ καὶ νὰφήσῃ τόπον ἀρκετὸν διὰ τὴν τελετήν. Οὕτως ἀποβαίνει ἄθλος ἠράκλειος ἡ τήρησις τῆς τάξεως· μόλις καὶ μετὰ βίας συγκρατοῦνται εἰς τὸν στενόν των κύκλον οἱ παρευρισκόμενοι, εἰς τὸ τέλος δέ, ἂν ὄχι πολλάκις εἰς τὴν ἀρχήν, παρατηρεῖται τοιοῦτος συμφυρμὸς ἀνεπισήμων καὶ ἐπισήμων, ὥστε νομίζεις ὅτι τὸ σύνολον τοῦ θεάματος διεσαλεύθη καὶ μετεβλήθη εἰς ἐρείπεια ὑπὸ σεισμοῦ. Τρίτον, εἴμεθα φύσει δημοκρατικοί· δὲν ἀνεχόμεθα πολὺ τὰς διακρίσεις καὶ θέλομεν νὰ εἴμεθα εἰ δυνατόν, ὅλοι πρῶτοι. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς, ὁ βασιλικὸς χαιρετισμός, τὸν ὁποῖον ἀνακρούει ἡ μουσική, μᾶς κάμνει νὰ ὑποψιθυρίζωμεν καὶ νὰ ὑπομειδιῶμεν, ἡ δὲ εἴσοδος τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ διασπείρῃ ῥῖγος συγκινήσεως εὐλαβοῦς καὶ νὰ καθιστᾷ τὴν τετελεσμένην, μόνη αὐτή, ἐπίσημον καὶ ἐπιβάλλουσαν, μᾶς εὑρίσκει... καὶ μᾶς ἀφίνει ὅπως μᾶς εὗρε. Τέταρτον, ἔχομεν μίαν ἱεροτελεστίαν ἁγιασμοῦ πολὺ μακράν, πολὺ κουραστικήν, πολὺ βυζαντινήν· καὶ πρὸς ἐπίμετρον, ἔχομεν τὴν εὐσέβειαν νὰ θεωρῶμεν τὴν ἱεροτελεστίαν αὐτὴν εἰς πᾶσαν περίστασιν ἀπαραίτητον. Πέμπτον· μὲ ὅλην τὴν ἀφθονίαν τῶν ἑλληνικῶν λόγων, δὲν ἐμάθομεν ἀκόμη νὰ συντάσσωμεν καὶ νὰπαγγέλλωμεν λόγους καταλλήλους τῇ περιστάσει. Οἱ λόγοι τῶν τελετῶν μας ἢ θὰ εἶνε καθ' ὑπερβολὴν ξηροὶ καὶ ἄμουσοι, ἢ καθ' ὑπερβολὴν ποιητικοὶ καὶ κενοί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ μακροσκελεῖς καὶ ἀνιαροί. Δὲν εἶνε ἐλάττωμα νὰ μὴ ἐγεννήθη κανεὶς ῥήτωρ, ἀλλ' εἶνε δεῖγμα τελείως ἀνατεθραμμένου ἀνθρώπου τὸ νὰ ἠξεύρῃ νὰ εἴπῃ δύο λέξεις εἰς κάθε περίστασιν. Ἀνέγνωμεν πολλάκις τοιοῦτους συντόμους πανηγυρικοὺς ξένων, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἔκαμαν μεγάλην ἐντύπωσιν· καὶ ὅμως οἱ ἐκφωνήσαντες αὐτοὺς δὲν ἦσαν ὄχι μόνον Κικέρωνες ἢ Δημοσθένεις, ἀλλ' οὔτε κἂν Κυπάρισσοι Στέφανοι, ὡς πρὸς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν, τὴν φιλοκαλίαν καὶ τὴν δραστηριότητα. Ἔκτον, εἴμεθα ἀνεπίδεκτοι τελεταρχικῆς διαπαιδαγωγήσεως· δὲν ἐμάθομεν, οὔτε θὰ μάθωμεν ποτέ, νὰ ποζάρωμεν, νὰ σιωπῶμεν, νὰ ἱστάμεθα, νὰ κινούμεθα, νὰ κρατῶμεν ἕνα κερί, νὰ λέγωμεν μίαν εὐχήν, νὰ ἐνθουσιαζώμεθα ὅταν πρέπει, νὰ ὑποκλινώμεθα ὅπως πρέπει. Οἱ ὀλίγιστοι παρ' ἡμῖν μεμυημένοι εἰς τὰ δύσκολα ταῦτα τῆς ἀνατροφῆς μυστήρια,—ἀπαράμιλλος δὲ εἰς αὐτὰ ὁ Βασιλεύς μας,—ἀποτελοῦν πρὸς τοὺς πολλοὺς μίαν ἀντίθεσιν ζωηροτάτην, ἡ ὁποία συντείνει ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τοῦ ὅλου θεάματος τὴν ἀθλιότητα. Ἑβδομον — ὄγδοον, ἕνατον .... χιλιοστόν. Θὰ ἐδυνάμην νὰ πολυπλασιάσω ἐπ' ἄπειρον τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἀποτυγχάνει κάθε μας τελετή. Ἀλλὰ διατί νὰ πολυλογῶ περισσότερον; Αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν διορθώνονται μὲ λόγια καὶ μὲ ἄρθρα. Ἤθελα μόνον νὰ δικαιολογηθῶ διατί, ὡς χρονογράφος, δὲν περιγράφω ἐνθουσιωδῶς τὰ ἐγκαίνια τῆς Βιοτεχνικῆς Ἐκθέσεως καὶ νὰ σᾶς κάμω νὰ δυσπιστῆτε ὀλίγον πρὸς τὰς περιγραφὰς τῶν ἐφημερίδων—τὰς ὁποίας βέβαια δὲν ἐννοοῦμεν νὰ μιμηθῶμεν,—καὶ πρὸς τὰ ἐπίθετα δι' ὧν κατὰ συνθήκην χαρακτηρίζεται κάθε συνάθροισις ἐπίσημος, ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ εἶνε ἐπιβάλλουσα καὶ μεγαλοπρεπής.

Ἐπὶ τέλους τί μᾶς μέλει; Ἡ τελετὴ εἶνε ἕνας τύπος καὶ δὲν θὰ χαθῶμεν τόρα διὰ τοὺς τύπους. Περισσότερον ἀπὸ τὰ ἐγκαίνια βέβαια μᾶς ἐνδιαφέρει αὐτὴ ἡ Βιοτεχνικὴ ἔκθεσις. Δι' αὐτὴν εἶνε ἀξία τῶν θερμοτέρων ἐπαίνων καὶ συγχαρητηρίων ἡ παρ' ἡμῖν ὠφελιμωτάτη Βιοτεχνικὴ Ἑταιρία. Εἰς τὰς κομψὰς καὶ φιλοκάλως διηυθετημένας αἰθούσας τοῦ Ζαππείου μᾶς δεικνύει τὰ προϊόντα τῆς ἑλληνικῆς Βιομηχανίας, τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε ἢ ἠγνοοῦμεν ἢ ἐξελαμβάνομεν ὡς εὐρωπαϊκά. Πολὺ πολὺ πλουσία ἡ Ἔκθεσις δὲν εἶνε· εἶνε ὅμως ἀρκετὰ χαρακτηριστική. Μαρτυρεῖ περὶ τῶν προόδων, τὰς ὁποίας ἐπετέλεσε τελευταῖον ἡ Βιομηχανία μας εἰς ὅλα τὰ εἴδη, τόσον εὐγλώττως, ὥστε καὶ μία μόνον ἐπίσκεψις εἰς τὴν Ἔκθεσιν ἀρκεῖ νὰντικαταστήσῃ καὶ τὴν μακροτέραν ἀνάλυσιν καὶ τὸν θερμότερον πανηγυρικόν.

Γρ. Ξ.

ΕΘΝΙΚΑΙ ΥΒΡΕΙΣ[1]

Ὅλως διάφορον εἶνε τὸ πρᾶγμα περὶ τῶν Φράγκων. Ἐν αἷς ἡμέραις τὸ φραγκικὸν κράτος ἐπὶ Καρόλου τοῦ μεγάλου ἐλάμβανε διαστάσεις ἐπικινδύνους διὰ τὸ Βυζάντιον, καὶ οἱ Φράγκοι, καταλαμβάνοντες μὲν τὴν Ἰστρίαν καὶ τὴν Δαλματίαν, ἐπορθαλμιῶντες δὲ τὴν ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῶν Βυζαντίνων τεταγμένην Βενετίαν, ἐγίνοντο ὀχληροὶ γείτονες τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους, ἐγεννήθη ἡ βυζαντιακὴ παροιμία

Τὸν Φράγκον φίλον ἔχε, γείτονα μὴ ἔχῃς.

Τὴν παροιμίαν ταύτην διεφύλαξαν ἡμῖν δι' ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἀλλὰ παρεφθαρμένην ὑπὸ τὸν τύπον ΤΟΝ ΦΡΑΝΚΟΝ ΦΙΛΟΝ ΕΧΙΣ ΓΙΤΟΝΑ ΜΗ ΕΧΙΣ τὰ χειρόγραφα τῆς βιογραφίας Καρόλου τοῦ μεγάλου τῆς γραφείσης λατινιστὶ ὑπὸ τοῦ Φράγκου ἱστορικοῦ Ἐγινάρδου. Περίεργον δὲ εἶνε, ὅτι ἡ παροιμία αὕτη, διασωθεῖσα καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ φραγκικοῦ κράτους ἐν μέσῳ ὅλως νέων ἐθνολογικῶν ὅρων ἕνεκα τῆς παρ' ἡμῖν μετατροπῆς τῆς σημασίας τοῦ παλαιοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος τῶν Φράγκων, φέρεται ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον μετὰ ἕνδεκα ὅλους αἰῶνας ἀνὰ τὰ στόματα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἔν τισι τῶν Κυκλάδων.

Εὐεξήγητος δὲ εἶνε ἡ καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἱκανὴ διάδοσις τοῦ ὀνόματος *Καταλάνος* ἐφ' ὕβρει καὶ περιφρονήσει. Εἶνε δὲ τὸ Καταλάνος τοῦτο ἡ ἐθνικὴ ὀνομασία τῶν κατοίκων τῆς Καταλωνίας. Πρὸς δὲ κατανόησιν τῆς ὑβριστικῆς ἐννοίας, εἰς ἣν κατήντησε τὸ ἐθνικὸν τοῦτο ὄνομα, ἀρκεῖ ἡ ὑπόμνησις τῶν δεινῶν, ἅτινα ὑπέστη κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα ὁ μεσαιωνικὸς ἑλληνισμὸς ἐκ τῶν ἐπιδρομῶν τῆς καταλωνικῆς λεγομένης ἑταιρίας. Οἱ Καταλάνοι οὗτοι, μετὰ τὸ πέρας τοῦ μεταξὺ τοῦ βασιλέως τῆς Σικελίας Φρειδερίκου καὶ τοῦ βασιλέως Καρόλου τοῦ Ἀνδηγαυοῦ συγκροτηθέντος πολέμου, γενόμενοι δεκτοὶ εἰς τὸ βυζαντιακὸν κράτος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, ὑπηρέτησαν μὲν μέχρι τινὸς τὸ Βυζάντιον ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἔπειτ' ἀπέβησαν ἀληθῆς μάστιξ τοῦ κράτους. Καὶ κατώρθωσαν μὲν νὰ γείνωσι τῷ 1311 πρὸς τοῖς ἄλλοις κύριοι τῶν τέως ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ οἴκου τῶν Βριεννίων κατεχομένων Ἀθηνῶν, ἐδέσποσαν δὲ καὶ τῆς κομητείας τῶν Σαλώνων, ἀφῆκαν δὲ εἰς τοὺς Βυζαντίνους ἀλησμονήτους ἐντυπώσεις τῆς ὠμότητος αὐτῶν καὶ πλεονεξίας. Θλιβερὰν εἰκόνα τῶν ἀκατονομάστων βιαιοπραγιῶν τῶν Καταλωνίων παρέχει εἰς ἡμᾶς ἀξία ἀναγνώσεως σελὶς τοῦ Βυζαντίνου συγγραφέως Θεοδούλου μαγίστρου, ἑνὸς τῶν συμβούλων τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου Β' τοῦ Παλαιολόγου. Ἀλλὰ καὶ ἂν θεωρήσωμεν ὑπερβολικὰ τὰ σκιερὰ χρώματα δι' ὧν ἐξεικονίζει ὁ Θεόδουλος τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Καταλωνίων, ἀρκεῖ ἡ ὁμολογία ὁμοφύλου αὐτῶν συγγραφέως καὶ συστρατιώτου, τοῦ Μουντάνερ, καυχωμένου, ὅτι οἱ Καταλώνιοι ἐπήνεγκον εἰς τοὺς Ἕλληνας τὰ κατὰ δύναμιν μέγιστα τῶν δεινῶν. Καὶ ἐφάνησαν μέν ποτε καὶ οἱ Ἕλληνες ἄπιστοι πρὸς τοὺς Καταλωνίους, ἀλλὰ τὰ μακρὰ δεινὰ ὅσα ἐκεῖνοι ὑπέστησαν παρ' αὐτῶν δικαιολογοῦσι τὴν παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ διατήρησιν τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος τοῦ Καταλάνου ἐφ' ὕβρει. Καὶ πολὺν δὲ χρόνον μετὰ τὴν παῦσιν τῶν καταλωνικῶν ἐπιδρομῶν διετηρεῖτο ἡ ἀνάμνησις αὐτῶν παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ. Οὕτω νεαρὰ κόρη, ἐν δημοτικῷ ᾄσματι τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος τελευτώσης, δίδει εἰς τὸν ἐρώμενον αὐτῆς, ἐν ᾗ περιπτώσει ἤθελε λησμονήσει αὐτήν, τὴν κάτωθι κατάραν, ἐν ᾗ ἡ ὑπὸ Καταλάνων αἰχμαλωσία τάσσεται παράλληλος πρὸς τὰ δεινότατα τῶν παθημάτων, ὅσα ἠδύναντο νὰ συμβῶσιν εἰς Ἕλληνα·

Ἀ βουληθῇς νὰ μ' ἀρνηθῇς καὶ νὰ μ' ἀλησμονήσῃς
'κὲ τούρκικα σπαθιὰ σὲ ἰδῶ, 'κὲ *Καταλάνου χέρια*,
Ἀράπιδες νὰ σ' εὕρουσι καὶ Μαῦροι νὰ σε σώσουν
κ' εἰς ὄχλον Σαρακήνικον τρεῖς μαχαιριαὶς σοῦ δώσουν,
ἢ δυὸ νἀγγίξουν 'στὴν καρδιὰν κι' ἄλλη στὰ μαλά σου
καὶ 'στὸν ἀφρὸν τῆς θάλασσας νὰ 'βροῦσιν τὰ μαλλιά σου,
καὶ τότες νἄλθω νὰ σε ἰδῶ διὰ παρηγοριά μου,
'στὸ ξόδι σου νὰ 'ξηγηθῶ, νὰ δροσιστῇ ἡ καρδιά μου.

Καὶ ἄλλο δὲ τῶν ἐθνῶν, παρ' ὧν πολλὰ δεινὰ ὑπέστη ὁ ἑλληνισμὸς τῶν μέσων αἰώνων, οἱ Ἄραβες, ἦτο εὔλογον νὰ ἐπισύρῃ τὴν ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων ὀργήν. Καὶ δὲν γνωρίζω μὲν ἐκφράσεις ὑβριστικὰς τοξευθείσας ὑπὸ τῶν Βυζαντίνων κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, ἀλλ' ὁ νεώτερος ἑλληνισμὸς περιέσωσε παροιμίας καὶ παροιμιακὰς ἐκφράσεις, ὧν ἡ ἀρχὴ ἀνάγεται εἰς τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους.

Σαρακηνὸς 'ς τὸ 'σπίτι σου
καὶ σὺ ὅπου θέλεις γύρευε

εἶνε παροιμία ἐνδεικτικωτάτη, σημαίνουσα τὴν ἐν τοῖς χρόνοις τῶν σαρακηνικῶν ἐπιδρομῶν ὑποκατάστασιν τοῦ ἐπιδρομέως εἰς τὸν ἐξοικιζόμενον Ἕλληνα κτήτορα. Καὶ ἄλλως δ' ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ νέου ἑλληνικοῦ λαοῦ ὁ Σαρακηνὸς παριστάνεται ὡς εἴδός τι διαβόλου, τὴν δὲ ὁρμὴν καὶ τὸ πλῆθος τῶν Σαρακηνῶν ἐπιδρομέων δηλοῖ ἡ ἐν Ζακύνθῳ ἐπιχωριάζουσα παροιμιακὴ ἔκφρασις ***Σαρακηνοὶ καὶ Μῶροι***, σημαίνουσα τοὺς ἀθρόους, τοὺς παντοδαποὺς, τοὺς πανταχόθεν συρρέοντας.

Ἐν δὲ τῶν ἐθνῶν, καθ' ὧν βαρεῖα κατηνέχθη ἡ ὀργὴ καὶ ἡ εἰρωνεία τῶν Βυζαντίνων, εἶνε καὶ οἱ Ἀρμένιοι. Εὐεξήγητος δ' ἡ τοιαύτη ἀντιπάθεια τοῦτο μὲν ἕνεκα τῶν οὐχὶ πάντοτε φιλικῶν σχέσεων τῶν Βυζαντίνων πρὸς τοὺς Ἀρμενίους, τοῦτο δὲ καὶ ἕνεκα τῆς ἀντιζηλίας ἐπὶ τῇ ἐπιτηδειότητι καὶ πανουργίᾳ, μεθ' ἧς πολλάκις κατώρθωσαν Ἀρμένιοι νἀναρριχηθῶσιν ἐν τῇ βυζαντιακῇ αὐλῇ εἰς τὰ ὕψιστα τῶν ἀξιωμάτων. Ἐντεῦθεν ἡ βυζαντιακὴ παροιμία ***Ἀρμένιον ἔχεις φίλον, χείρον' ἐχθρὸν μὴ θέλε.*** Εἰκάζεται δὲ ὅτι καὶ ἄλλη παροιμία ἀναφέρεται εἰς τοὺς Ἀρμενίους ἡ λέγουσα ***Ἐν τῇ λείψει τῶν ἀγγέλων καὶ ὁ Μάρδαρις ἄγγελος.*** Ἐπειδὴ Μάρδαρα ἦτο τὸ ὄνομα ἀρμενικῆς τινος πόλεως, ἡ παροιμία αὕτη φαίνεται σημαίνουσα, ὅτι ἐν ἐλλείψει ἀγαθῶν ἀνδρῶν καὶ εἰς Παλησαρμένιος θεωρεῖται ἀγαθός, οἱονεὶ ἐλέγομεν, ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν τυφλῶν ὁ μονόφθαλμος βασιλεύει. Ἀλλὰ τὰ δριμύτατα τῶν παρὰ τοῖς Βυζαντίνοις ῥηθέντων κατ' Ἀρμενίων ἔγραψεν ἡ Κασιανή, ἡ γνωστὴ ποιήτρια τοῦ ἰδιομέλου τοῦ ψαλλομένου τὴν μεγάλην Τετάρτην. Οἱ στίχοι αὐτῆς εἶνε οἱ ἑξῆς·

Τῶν Ἀρμενίων τὸ δεινότατον γένος
ὕπουλόν ἐστι καὶ φαυλῶδες εἰς ἄγαν,
μανιῶδές τε καὶ τρεπτὸν καὶ βασκαῖνον
πεφυσιωμένον πάμπλειστα καὶ δόλου πλῆρες,
εἶπέ τις σοφὸς περὶ τούτων εἰκότως.
Ἀρμένιοι φαῦλοι μὲν κἂν ἀδοξῶσι,
φαυλότεροι δὲ γίνονται δοξασθέντες,
πλουτήσαντες δὲ φαυλότατοι καθόλου,
ὑπερπλουτισθέντες δὲ καὶ τιμηθέντες
φαυλεπιφαυλότατοι δείκνυνται πᾶσι.

Εἶνε δὲ φανερὸν, ὅτι ἡ Κασιανὴ περιέλαβεν εἰς τὴν Ἀρμενιάδα της ταύτην ὡς περὶ τῶν Ἀρμενίων λεχθέντα ὅσα, καθ' ἃ εἴδομεν ἀνωτέρω, ἐγράφησαν ἐν ἐπιγράμματι τοῦ ἕκτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος κατὰ τῶν Καππαδόκων.

Τέλος δ' εἰς ταύτας τὰς ἐναντίον παντοίων ἐθνῶν ὕβρεις τοῦ βυζαντιακοῦ ἑλληνισμοῦ πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ περιφρόνησις τῶν Βυζαντίνων καὶ ἀντίθεσις ἣν ἐπέδειξαν μετὰ τὸ σχίσμα συλλήδδην πρὸς τοὺς εἰς τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν τασσομένους λαούς. Τὸ *Λατῖνος* ἀπέβη παρὰ τοῖς Ἕλλησι τῶν μέσων αἰώνων λέξις ὑβριστική, ἧς τὸ ἐπαχθὲς ηὐξήθη ἰδίως μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν σταυροφόρων ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῷ 1204. Οἱονεὶ δὲ κορύφωμα τῆς τοιαύτης ἐθνικῆς ἅμα καὶ θρησκευτικῆς ἀντιθέσεως τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ πρὸς τὴν λατινικὴν Δύσιν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν οἱ κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς τελευταίας ἁλώσεως βαρυσήμαντοι λόγοι τοῦ Νοταρᾶ, ἀναρωνοῦντος· ***Κρειττότερόν ἐστιν εἰδέναι ἐν μέσῃ τῇ πόλει φακιόλιον βασιλεῦον Τούρκων ἢ καλύπτραν λατινικήν.***

Ἐν ᾧ δὲ τοιαῦτα περὶ τῆς ἄλλως ἀστόργου Δύσεως ἐφρόνει τὸ ἐκπνέον Βυζάντιον, τὴν αὐτὴν περιφρόνησιν ἐπεδείκνυον οἱ Βυζαντῖνοι πρὸς ἔθνη συγγενῆ, δυνάμενα νὰ συναπαμύνωσι μετὰ τῶν ἐξησθενηκότων Ἑλλήνων τὸν μέγαν κίνδυνον. Τρανὴ δ' ἀπόδειξις τῆς τοιαύτης πρὸς Ἀλβανοὺς καὶ Βλάχους περιφρονήσεως εἶνε τὸ κατὰ τοῦ φιλοσόφου καὶ ῥήτορος Νεοφύτου σκωπτικὸν ποίημα τοῦ Ἰωάννου Κατράρη, ζήσαντος τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα. Τοῦ περιεργοτάτου τούτου ὑπὸ ἐθνολογικὴν ἐποψιν ποιήματος παραθέτω ἐνταῦθα τοὺς πρώτους στίχους, ἅτε μόλις που ὄντος γνωστοῦ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀναγνώστας.

Τίς οὐκ οἶδε τῶν ἁπάντων
τὸν Νεόφυτον τὸν πάνυ;
ὃς ἀπό τινος ὀνείρου
καὶ δαιμονιώδους θέας
τὸν ἐγκέφαλον ἐσείσθη,
καί τινα φρικώδη λέγει
καὶ παρακεκινημένα
καὶ φανταζεται γενέσθαι
μετ' ὀλίγον πατριάρχης,
ἣν πολλὴν ἀνθήσῃ γένων;
δαιμονιάριν καλογέριν
καὶ τρελὸν φιλοσοφοῦδιν,
ὑπεροπτικὸν δὲ ἄγαν
καὶ φιλάργυρον ἐξόχως,
καὶ τὸ πᾶν νῦν ἱστορήσω,
τοῦτον νῦν ὑμῖν προθήσω.
Τίς καὶ πόθεν ὁ γεννάδας;
τῶν Σωσκῶν φασὶ γενέσθαι,
καὶ τῶν Μολυσκῶν πατρίδας,
καὶ πατέρας Βλαχιώτας
Στάναν καὶ Φρατζίλαν ὄντας,
τὸ δὲ γένος Ἀλβανίτου,
συγκραθέντας μετὰ Βλάχων·
τοῦτον ἔφυσαν τὸν μέγαν
μιξοβάρβαρόν τι τέρας.
Τὸ γοῦν σχῆμα καὶ τὴν ὄψιν
πεπλασμένα πάντα φέρει,
καί τις ἀσκητὴς ἂν δόξῃ
τοῖς οὐχὶ σαφῶς εἰδόσιν·
ὅταν δὲ δουκᾶτον ἴδῃ,
ἔνθους γίνεται καὶ χαίρει,
καὶ σκιρτᾷ καὶ πυρριχίζει,
ἕτοιμος παθεῖν ὧν πάντα
καὶ πυρὸς κατατολμῆσαι
καὶ καταφρονῆσαι ξίφους,
ἵνα λάβῃ τὸ δουκᾶτον·
τὸ δουκᾶτον γὰρ συνάγει
καὶ πρὸς τὸ δουκᾶτον βλέπει,
καὶ δουκᾶτον ἀναπνέει,
ὥσπερ τὸν χρυσὸν ὁ Μίδας·
κἂν διαλεχθῇ, δουκᾶτον,
κἂν καθεύδῃ τὸ δουκᾶτον
ἐπὶ διανοίας τρέφει·
καὶ τοσοῦτον φίλτρον φέρει,
ὥσθ' ὁμολογεῖν πολλάκις
μηδὲ τεθνηκότα λήθην
ἐσχηκέναι τοῦ δουκάτου·
οὕτως ἄπληστός τις ἔρως
τοῦτον ἔχει τοῦ δουκάτου.
Βούλει καὶ μορφὴν ἀκοῦσαι;
Τὴν μὲν γέννην ἐστὶ Βλάχος,
Ἀλβανίτης δὲ τὴν ὄψιν,
τοῦ δὲ σώματος τὴν θέσιν
Βουλγαραλβανιτοβλάχος·
οἶδε τοὺς πτωχοὺς διδάσκειν
καὶ συνάγειν τὰς κομμάτας
καὶ μερίζειν ἰσοτίμως,
ἵνα πάντως τι κερδάνῃ·
λαρυγγίζει δὲ πολλάκις,
καὶ τὴν γένυν ὁμαλίζει,
καὶ τὸ Δὸς πολὺ προφέρει,
ἵνα τι σορὸν ἀκούσῃς·
ὅταν δὲ καὶ συντυγχάνῃ,
τὸ κλοκοτενίτζιν λέγει
καὶ τὸ χλάβα καὶ τὸ βοῖνον
καὶ τὸ κάρα τεκοβέτα·
τί ποτε σφετεῖ Δημήτρι
ντάμι μπίγρες μπελοτρίτζα,
μπράπα τὰ κολοφιλιέτα.
Τοῦτον ὁ πατὴρ ὁ σπείρας
ὑπεξέθετο κρυφίως
ὥσπερ Πρίαμος τὸν παῖδα,
προειδώς, οἶμαι, τὸ μέλλον
ὡς κακόν τι πάντως ἔσται
καί τι τέρας τῶν ἀπίστων·
ὡς δ' οὖν ἐνηλικιώθη,

[1] Ἴδε σελ. 140.

ΑΝΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

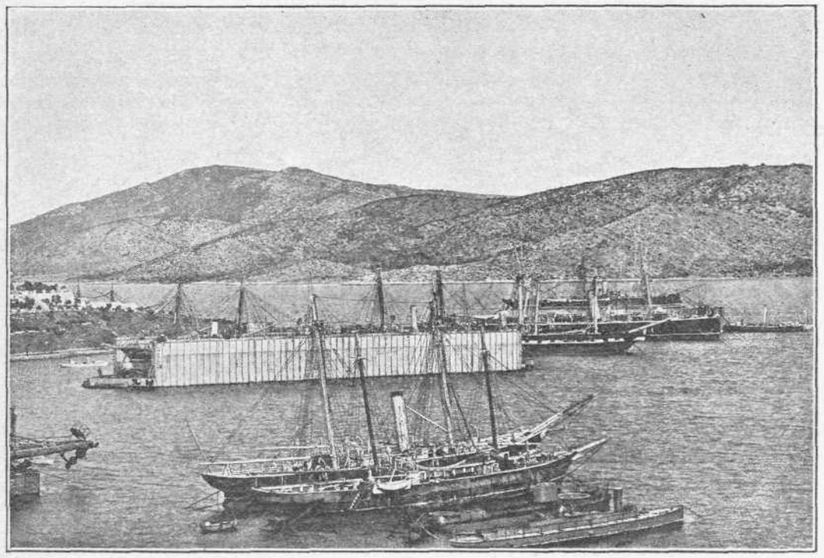

Ἡ πλωτὴ δεξαμενὴ τοῦ Ναυστάθμου

Ματζουκᾶτος ἐκαλεῖτο
καὶ χοιροβοσκὸς τὴν κλῆσιν,
ἐκορδάκιζε συρίττων,
ἔπαιζε καὶ τὸ θαμπούριν·
καὶ πολλάκις ἐκεκράγει
«λέρω λέρω πλατανίτζα·»
αἶγας δ' ἔβοσκε καὶ χοίρους
καὶ τὰ νήπια τῶν μόσχων.

Οἱ δὲ τοιοῦτοι βυζαντιακοὶ ἐμπαιγμοὶ τῶν Βλάχων καὶ Ἀλβανῶν ἄγουσιν ἡμᾶς εἰς τὰς παρὰ τοῖς νέοις Ἕλλησιν ἐθνικὰς ὕβρεις, ἐν αἷς αἱ κατὰ τῶν δύο τούτων ἐθνῶν ἐπέχουσιν ἀξίαν λόγου θέσιν οὐχ ἧττον ἢ κατὰ τοὺς βυζαντιακοὺς χρόνους. Καὶ τὸν μὲν Ἀλβανὸν κατηγορεῖ ὁ νέος Ἕλλην ἐπὶ ἀπιστίᾳ, ἀθικίᾳ καὶ ἀκαθαρσίᾳ. Εἰς ταῦτα δ' ἀναφέρονται αἱ νεοελληνικαὶ παροιμίαι

—Ἀρβανίτη ἂν κάμῃς φίλο
βάστα καὶ κομμάτι ξύλο.
—Ὁ θεὸς δὲν εἶν' Ἀρβανίτης
ἀλλὰ δικαιοκρίτης.
—Ὁ Ἀρβανίτης πλένεται
καὶ ἡ ποδιά του χαίρεται.

Περὶ δὲ τῶν Βλάχων πλείστας ὅσας ἔχει ὁ Ἕλλην παροιμίας. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι Βλάχος κατήντησε νὰ σημαίνῃ τὸν ποιμένα καὶ τὸν χωρικόν, ἴσως δὲ τινες τῶν παροιμιῶν ἐν αἷς γίνεται λόγος περὶ Βλάχων ἔχουσι τοῦτο τὸ ὄνομα οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἐθνικὴν αὐτοῦ σημασίαν, ἀλλ' αἱ πλεῖσται, καὶ δὴ ὅσαι αὐτῶν εἶνε ἀρχαιότεραι, δὲν εἶνε ἀμέτοχοι ἐννοίας ἐθνολογικῆς. Παραθέτω δ' ἐνταῦθα τὰς τοιαύτας παροιμίας, θεωρῶν περιττὴν πρὸς ἀποφυγὴν μακρολογίας τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν.

—Ἐσκοτώσαν ἕνα Βλάχο·
'ς τὰ παπούτσια μου τὸ γράφω.
—Ὅλο τοῦ Βλάχου τὸ τυρὶ τυρόπηγα νὰ γείνῃ.
—Κόφτει ὁ Βλάχος τὸ τζαρούχι
κι' ὅπου θέλῃ ἂς βγῇ ἡ μύτη.
—Ξέρει ὁ Βλάχος
τί ἔχει ὁ τράστος.
—Ὁ Βλάχος ἂν δὲν τοῦ πάρουν τὸ σκιάδι δὲν πληρόνει τὸ κουμμέρκι.
—Ὁ Βλάχος ἄρχων κι' ἂν γενῇ πάλιν πριτσιαῖς μυρίζει.
—Ὁ Βλάχος ἄρχος κι' ἂν γενῇ βλαχίλας θὰ μυρίσῃ.
—Τί ξέρει ὁ Βλάχος τί εἶν' τὸ σφουγγάτο;
—Ὅλοι οἱ Βλάχοι μιὰ γενειά.

[Ἕπεται συνέχεια]

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

Ο ΧΡΥΣΟΚΑΡΑΒΟΣ[1]

Διήγημα Ἐδγάρδου Πόου.-Μετάφρ. Ε. Δ. Ροΐδου.

— Τὸ ὑπόπτευα, ἀπήντησεν ὁ Λεγρὰν ἀρίνων τὸν μαῦρον καὶ χοροπηδῶν ἀπὸ τὴν χαρὰν του. Δόξα τῷ Θεῷ, ὅλα πηγαίνουν καλά. Πρέπει νὰ ἐπιστρέψωμεν ἀμέσως. Εἶμαι βέβαιος περὶ τῆς ἐπιτυχίας.

Ὅταν ἐπανήλθομεν παρὰ τὴν ῥίζαν τοῦ δένδρου, ἔκραξε καὶ πάλιν τὸν μαῦρον καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν διὰ φωνῆς, ἥτις ἦτο ἤδη ἡσυχωτάτη.

— Εἰπέ με, Δία, τὸ κρανίον εἶναι καρφωμένον εἰς τὸν κλάδον μὲ τὸ πρόσωπον γυρισμένον πρὸς τὰ ἔξω ἢ πρὸς τὸν κορμὸν τοῦ δένδρου;

— Πρὸς τὰ ἔξω, ἀρέντη, διὰ νὰ ἠμποροῦσαν οἱ κόρακες νὰ φάγουν τὰ μάτια του χωρὶς κανένα κόπον.

— Πολὺ καλά. Τώρα εἰπέ μου ἀπὸ ποῖον 'μάτι ἔρριψες τὸν κάραβον. Ἀπὸ τοῦτο ἢ ἀπὸ ἐκεῖνο; καὶ ταῦτα λέγων ἤγγιζε διὰ τοῦ δακτύλου τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ μαύρου, τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον.

—Ἀπὸ τοῦτο τὸ 'μάτι, ἀφέντη, τὸ ἀριστερό, καθὼς μ' ἐπρόσταξες νὰ κάμω, ἀπήντησεν ὁ Δίας δεικνύων καὶ πάλιν τὸν δεξιόν του ὀφθαλμόν.

—Τότε πρέπει νὰ 'ξαναρχίσωμεν.

Ὁ φίλος μου, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν τρέλλαν ἤρχιζα νὰ διακρίνω μίαν κάποιαν μέθοδον καὶ τάξιν, ἔσπευσε νὰ μεταθέσῃ τὸν πάσσαλον, διὰ τοῦ ὁποίου εἶχε σημειώσει τὸν τόπον ὅπου ἔπεσεν ὁ κάραβος, τρεῖς δακτύλους πρὸς δυσμὰς καὶ ἐκτείνας καὶ πάλιν τὴν ταινίαν του ἀπὸ τὸ πλησιέστερον μέρος τοῦ κορμοῦ πρὸς τὸν πάσσαλον καὶ ἐκεῖθεν εἰς ἀπόστασιν πεντήκοντα ποδῶν ἔκαμεν εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο νέαν ὀπήν, ἀπέχουσαν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἱκανὰς γιάρδας ἀπὸ τὴν πρώτην. Ἀφοῦ δὲ ἐχάραξε περὶ τὸ νέον τοῦτο κέντρον ἄλλον κύκλον κατά τι εὐρύτερον τοῦ προηγουμένου, ἀνελάβαμεν τοὺς λίσγους καὶ ἠρχίσαμεν καὶ πάλιν νὰ σκάπτωμεν.

Ὁ κάματός μου ἦτο ὑπερβολικός. Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσω ὅτι, χωρὶς νὰ δύναμαι νὰ εἴπω πῶς ἔτυχε νὰ μεταβληθῇ ἡ διάθεσίς μου, ἠσθανόμην πολὺ μικροτέραν τῆς πρὶν ἀντιπάθειαν πρὸς τὴν ἐργασίαν ταύτην. Ἀντὶ ἀσκόπου καὶ ἀνοήτου τὴν εὕρισκα σχεδὸν ἐνδιαφέρουσαν. Τοῦτο ἦτο ἴσως ἀποτέλεσμα τῆς ἀπολύτου εἰς τὴν ἐπιτυχίαν πίστεως καὶ τοῦ προφητικοῦ ἤθους τοῦ Λεγράν. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ ὄχι μόνον ἔσκαπτα μὲ πολλὴν προθυμίαν, ἀλλ' ἤρχοντο καὶ στιγμαὶ κατὰ τὰς ὁποίας ἐκύταζα τὸ βάθος τοῦ λάκκου, ὡς ἀναζητῶν τὸν θησαυρόν, τοῦ ὁποίου ἡ ὀπτασία ἐσάλευσε τοῦ φίλου μου τὰς φρένας. Τοὺς τοιούτους ῥεμβασμοὺς διέκοψαν, μετὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν περίπου ὥραν ἐργασίας, νέα καὶ πολὺ θερυβωδέστερα τῶν πρώτων γαυγίσματα τοῦ Βόλφ. Αἱ πρὶν ὑλακαὶ τοῦ ἠδύναντο ν' ἀποδοθῶσιν εἰς ὑπερβολὴν ζωηρότητος καὶ εὐθυμίας, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἡ ἔξαψίς του ἐφαίνετο τόσον μεγάλη καὶ ἐπίμονος, ὥστε δύσκολον ἦτο νὰ ὑποτεθῇ ὅλως ἀναίτιος. Ὁ Δίας ἐζήτησε καὶ πάλιν νὰ τὸν φιμώσῃ, ἀλλ' ὁ σκύλος ἐξέφυγεν ἀπὸ τὰς χεῖράς του, ἐπήδησεν εἰς τὸν λάκκον, ἤρχισε νὰ ξύῃ ὠρυόμενος τὸ χῶμα διὰ τῶν ὀνύχων καὶ μετ' ὀλίγον ἀπεκάλυψε σωρὸν ἀνθρωπίνων ὀστῶν, ἀποτελούντων δύο πλήρεις σκελετούς. Περὶ τὰ κόκκαλα ταῦτα ἀπέμεναν λείψανά τινα σαπροῦ καὶ θριμματισμένου μαλλίνου ὑφάσματος καὶ τινα μεταλλινα κομβία. Εὐθὺς μετὰ ταῦτα ἀνεσκάψαμεν τὴν ἐσκωριασμένην λεπίδα μεγάλης καταλανικῆς μαχαίρας καὶ πέντε ἢ ἓξ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ νομίσματα. Ἡ θέα τούτων ἐνθουσίασε τὸν Δία, ὄχι ὅμως καὶ τὸν αὐθέντην του, τοῦ ὁποίου ὠχρίασε καὶ πάλιν ἡ ὄψις πρὸ τῆς εὐτελείας τοῦ εὑρήματος. Μᾶς παρεκάλεσεν ἐν τούτοις νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸ ἔργον. Κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐσκόνταψα καὶ ἔπεσα πρὸς τὰ ἐμπρός. Αἰτία τῆς πτώσεως ἦτο μέγας τις σιδηροῦς κρίκος εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν εἰσδύσει ἡ ἄκρα τοῦ ὑποδήματός μου. Τοῦτο ἀνεπτέρωσεν, ὡς ἦτο ἐπόμενον, τὰς ἐλπίδας μας. Οὐδέποτε ἠσθάνθην συγκίνησιν δυναμένην νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν κατέχουσαν με κατὰ τὰ δέκα ἑπόμενα λεπτὰ ἐργασίας, δι' ἧς κατορθώσαμεν νὰ ἐκθάψωμεν ἐπίμηκες ξύλινον κιβώτιον, τοῦ ὁποίου ἡ τελεία διατήρησις καὶ ἡ ἔκτακτος σκληρότης προήρχετο πιθανῶς ἐκ τῆς ἐμβαπτίσεως τῶν σανίδων εἰς διάλυσιν χλωρούχου ὑδραργύρου. Τὸ κιβώτιον τοῦτο, τὸ ἔχον μῆκος τριῶν ποδῶν καὶ ἡμίσεως, πλάτος τριῶν καὶ κατά τι μικρότερον βάθος ἦτο ὀχυρωμένον δι' ἐλασμάτων ἐγκλειόντων αὐτὸ εἰς εἶδός τι σιδηροῦ δικτύου καὶ ἔφερε παρ' ἑκάστην τῶν μεγάλων πλευρῶν ἓξ κρίκους, διὰ τῶν ὁποίων ἠδύνατο νὰ σηκωθῇ ὑπὸ ἰσαρίθμων ἀνδρῶν. Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ τρεῖς μόλις ἠδυνήθημεν νὰ τὸ μετακινήσωμεν καὶ ἀπολύτως ἀδύνατον ἦτο νὰ τὸ μεταφέρωμεν. Κατ' εὐτυχίαν τὸ σκέπασμα τοῦ κιβωτίου συνείχετο διὰ δύο μόνον μοχλῶν τοὺς ὁποίους κατορθώσαμεν νὰ ἐξωθήσωμεν τρέμοντες ἐκ τῆς συγκινήσεως. Ὁ θησαυρὸς ὅστις ἔλαμψε τότε πρὸ ἡμῶν ἦτο ἀνώτερος πάσης περιγραφῆς. Αἱ ἀκτῖνες τῶν δύο φανῶν ἀντανεκλῶντο εἰς συμμιγῆ σωρὸν χρυσίου καὶ πολυτίμων λίθων, τῶν ὁποίων μᾶς ἐθάμβωνε καὶ σχεδὸν μᾶς ἐτύφλωνεν ἡ λάμψις. Ἐξ ἴσου ἀπερίγραπτα εἶναι καὶ τὰ αἰσθήματα ὑπὸ τῶν ὁποίων κατειχόμην, ἡ δὲ ἔκπληξις ἦτο ἀνωτέρα παντὸς ἄλλου. Ὁ Λεγρὰν ἐφαίνετο ἐξηντλημένος ἐκ τοῦ καμάτου καὶ τῆς συγκινήσεως καὶ μόλις κατώρθωνε ν' ἀρθρώσῃ λέξεις τινας ἀσυναρτήτους, ὁ δὲ Δίας ἦτο ὠχρότερος παρ' ὅσον ἐπίστευα ὅτι δύναται μαῦρος νὰ ὠχριάσῃ. Ἐπί τινας στιγμὰς ἔμεινεν ὡς ἐμβρόντητος, ἔπειτα ἐγενάτισεν ἐντὸς τοῦ λάκκου καὶ ἐβύθισεν ὡς εἰς λουτρὸν τοὺς γυμνοὺς αὐτοῦ βραχίονας μέχρι τοῦ ἀγκῶνος εἰς τὰ πετράδια καὶ τὸ χρυσίον ἀνακράζων:

— Καὶ ὅλα αὐτὰ μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὸν κάραβον, τὸν εὔμορφον χρυσοκάραβον, τὸ χαριτωμένον μαμοῦνι τὸ ὁποῖον ὕβριζα καὶ ἐσυκοφαντοῦσα ἐγώ, ὁ ἀχρεῖος, ὁ συχαμένος παληαράπης!

Ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθην νὰ ἐξυπνίσω, διὰ νὰ εἴπω οὕτω, τὸν αὐθέντην καὶ τὸν δοῦλον ἐνθυμίζων εἰς αὐτοὺς ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ σπεύσωμεν νὰ μετακομίσωμεν τὸν θησαυρόν, διότι ἡ ὥρα ἐπροχώρει καὶ ἔπρεπεν ἡ ἐργασία αὕτη νὰ συντελεσθῇ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Ἡ ἀμηχανία μας ἦτο μεγάλη καὶ ἐχάσαμεν ἀρκετὸν καιρὸν εἰς συζητήσεις περὶ τοῦ πρακτέου. Ἐπὶ τέλους ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐλαφρύνωμεν τὸ κιβώτιον ἀφαιροῦντες τὰ δύο περίπου τρίτα τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ διὰ νὰ δυνηθῶμεν νὰ τὸ μετακομίσωμεν. Κρύψαντες λοιπὸν τὰ ἐξαχθέντα ὑπὸ τὰς βάτους καὶ τάξαντες φρουρὸν αὐτῶν σκύλον, λαβόντα διαταγὴν νὰ περιμένῃ ἐκεῖ τὴν ἐπιστροφήν μας, ἀνεχωρήσαμεν ἀμέσως ἀποκομίζοντες τὸ κιβώτιον. Μετὰ δίωρον περίπου πορείαν κατωρθώσαμεν νὰ φθάσωμεν μετὰ τοῦ φορτίου μας εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Λεγρὰν ἀπαρατήρητοι, τόσον ὅμως κουρασμένοι ὥστε ἠναγκάσθημεν ν' ἀναπαυθῶμεν μέχρι τῆς δευτέρας μετὰ τὰ μεσάνυκτα. Ἔπειτα ἐδειπνήσαμεν καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἐξήλθαμεν καὶ πάλιν φέροντες τρεῖς μεγάλους σάκκους εὑρεθέντας κατὰ κλεῖν τύχην εἰς μίαν γωνίαν. Φθάσαντες εἰς τὸ δροπέδιον περὶ τὴν τετάρτην ἐφορτώθημεν τὰ ἐκεῖ ἀφεθέντα καί, χωρὶς νὰ λάβωμεν τὸν κόπον νὰ γεμίσωμεν τὸν λάκκον, ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν καλύβην περὶ τὰ πρῶτα ῥοδίσματα τῆς αὐγῆς.

Ἡ μετὰ τὸν δεύτερον τοῦτον δρόμον ἐξάντλησις τῶν δυνάμεών μας ἦτο τελεία, ἀλλὰ καὶ τὰ νεῦρα μας τόσον ἐρεθισμένα ὥστε δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν ὕπνον. Ἐγερθέντες λοιπὸν ὡς ἐκ συμφώνου περὶ τὴν ὀγδόην προέβημεν ἀμέσως εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ θησαυροῦ μας.

Τὸ κιβώτιον ἦτο πλῆρες μέχρι τοῦ χείλους καὶ μόλις ἤρκεσεν ὁλόκληρος ἡ ἡμέρα πρὸς ἀπογραφὴν τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ. Ἡ ἀξία τῶν ἱσπανικῶν, γαλλικῶν, ἀγγλικῶν καὶ σινικῶν ἀκόμη χρυσῶν νομισμάτων ὑπερέβαινε βεβαίως τὰ 450,000 δολάρια, τὴν δὲ τῶν τιμαλφῶν κοσμημάτων ὑπελογίσαμεν ἐκ τοῦ προχείρου τοὐλάχιστον τριπλασίαν. Ἐκ τούτων ἀρκοῦμαι ν' ἀναφέρω ἑκατὸν δέκα ἀδάμαντας πάντας μεγάλους καὶ τινας μεγίστους, δεκαοκτὼ ἐξαιρετικοὺς κάλλους ῥουβίνια, τριακοσίους δέκα σμαράγδους, εἴκοσι σαπφείρους καὶ ἓν ὡραιότατον ὀπάλιον. Πάντες οἱ λίθοι οὗτοι εἶχον ἐξαχθῆ ἐκ τῶν κοσμημάτων εἰς τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐνηρμοσμένοι, τῶν συντριβέντων διὰ σφύρας διὰ ν' ἀποβῶσιν ἀγνώριστα. Πλὴν αὐτῶν εὕρομεν διακόσια χρυσᾶ δακτυλίδια, τριάκοντα ἀλυσίδας, ὀγδοήντα τρεῖς βαρυτάτους σταυροὺς, πέντε θυμιατήρια, γιγαντιαῖον ἐκ πελεκητοῦ χρυσοῦ ἀγγεῖον διὰ τὸ πόντσι, δύο πολυτίμους λαβίδας ζιφους καὶ πλεῖστα ἄλλα μικρότερα ἀντικείμενα, ζυγίζοντα ὁμοῦ τριακοσίας πεντήκοντα λίτρας. Εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῶσι ἑκατὸν ἐννενήκοντα ἑπτὰ χρυσᾶ ὡρολόγια, ἐκ τῶν ὁποίων τρία τοὐλάχιστον ἠξίζον ἕκαστον ὑπὲρ τὰ πεντακόσια δολάρια. Ἀληθὲς εἶναι ὅτι αἱ μηχαναὶ τῶν πλείστων εἶχον φθαρῆ ἐκ τῆς ὑγρασίας, ἀλλ' αἱ θῆκαι αὐτῶν ἦσαν ὀλόχρυσοι καὶ πολλαὶ λιθοκόλληστοι. Τὸ σύνολον τοῦ θησαυροῦ ὑπελογίσαμεν τὴν νύκτα ἐκείνην εἰς ἓν καὶ ἥμισυ ἑκατομμύριον ἀμερικανικῶν δολλαρίων[1], ὁ δὲ ὑπολογισμὸς οὗτος εὑρέθη μετὰ τὴν πώλησιν τῶν κοσμημάτων, κατὰ πολὺ κατώτερος τῆς πραγματικῆς αὐτῶν ἀξίας.

[Ἕπεται συνέχεια]

[1] Ἴδε σελ. 142.

[1] Δεκαπέντε περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν.

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ[2]

ΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΑΓΩΝΟΔΙΚΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

15) *Ἀπαρατήρητον δρᾶμα.* Ἡ ἡρωΐς, εἶδος madame Bovary ἐπαρχιακῆς πολίχνης τῆς Ἑλλάδος, σύζυγος ἐπιστήμονος, συλλαμβάνεται ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀπιστοῦσα εἰς τὸ συζυγικὸν λέχος καὶ μετὰ σκανδαλώδη δίκην φυλακίζεται. Ἐκτίσασα τὴν ποινήν της, ἐπισκέπτεται «φιλομειδὴς καὶ δροσερὰ ἑτοίμη πάντοτε πρὸς νέους ἀγῶνας» τὴν κουμπάραν της, τὴν σύζυγον

[2] Τέλος· ἴδε σελ. 150.

ΕΣΤΙΑ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΩι 1876

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τραγούδια τῆς Ἀκρογιαλιᾶς (Τὸ χωριό, Τῆς κοπέλλας τὸ νερό, Ἡ Καταχνιά, Τρελλὴ Μητέρα, Τὸ Κοιμητήρι) σοννέτα ὑπὸ *Γ. Δροσίνη*.
Τὸ Ὀκταήμερον, ὑπὸ *Γρ. Ξ.*
Ἐθνικαὶ ὕβρεις, ὑπὸ *Σπυρ. Π. Λάμπρου*.
Ὁ Χρυσοκάραβος, διήγημα Ἐδγάρδου Πόου (μετ' εἰκόνων), μετάφρασις *Ἐμμανουὴλ Ῥοΐδου*.
Διαγωνισμὸς Διηγήματος, Κρίσις τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς.
Βιβλιογραφία, ὑπὸ *Α. Μ.*
Ἀνοικτὰ Γράμματα.
Ἐπιστημονικὰ Ἀνάλεκτα ὑπὸ *Ρ**.
Ἐκ τοῦ Ἀστεροσκοπείου: Ὁ οὐρανὸς τοῦ Μαΐου.
Χρονικά.—Ζητήματα καὶ Ἐρωτήσεις.
Ἡ Ἀλληλογραφία μας.
Ἡ πλωτὴ δεξαμενὴ τοῦ Ναυστάθμου (εἰκών).

Εἰς τὸ προσεχές: Ἀναβάτης οὐχὶ Ἀνελκυστήρ, Ποδηλάτης οὐχὶ Ποδηλατιστής, ὑπὸ Γ. Ν. Χατζιδάκι.—Ἡ ἀφομοίωσις τῆς τροφῆς, ὑπὸ Πλάτωνος Δρακούλη.—Ἡ Μαργαρώ, ποίημα, ἐξ ἀνεκδότου συλλογῆς τοῦ Γεωργίου Βιζυηνοῦ, κτλ.

Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ ἐν γένει πᾶν τὸ ἀφορῶν τὴν «Εἰκονογραφημένην Ἑστίαν»: Πρὸς τὸν κύριον* ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΝ, *διευθυντὴν τῆς «Εἰκονογραφημένης Ἑστίας» Ἀθήνας.

ἀξιωματικοῦ νησιώτου, μητέρα δύο τέκνων καὶ τρίτου ἐπιδόξου. Ἐμπλέκει εἰς τὰ δίκτυά της τὸν ἀξιωματικόν, ἡ δ' ἐνάρετος καὶ ἀφωσιωμένη καὶ ὑπερήφανος σύζυγος, ὑποστᾶσα ὅλα τὰ μαρτύρια τῆς ζηλοτυπίας ἀποθνήσκει μετὰ τὸν τοκετόν. Ἐν ἐπιστολῇ, ἣν ἀφῆκεν εἰς φίλην της, ἔγραφεν «ὑπῆρξα μᾶλλον σύζυγος παρὰ μήτηρ καὶ δὲν ἠδυνήθην νὰ ζήσω χάριν τῶν τέκνων μου, ὡς εἶχον καθῆκον». Ἀνασκωθείσης τῆς κλίνης εὑρέθησαν ἄθικτα ὅσα φάρμακα διέταξεν ὁ ἰατρός. Ἀπέθανεν αὐτόχειρ! Μετὰ ἓν ἔτος ὁ ἀξιωματικὸς ἐνυμφεύθη τὴν ἁμαρτωλὸν· μετ' αὐτῆς δὲ εἰσῆλθεν ὁ ὄλεθρος εἰς τὸν οἶκόν του, ἡ μικρὰ θυγάτηρ του ἀπέθανε, ὁ δεκαπενταετὴς υἱός του κατετάχθη εἰς τὸν στρατόν, αὐτὸς δ' ἔζη βίον κακοδαίμονα. Μετά τινα ἔτη. ἐν Ἀθήναις, ὁ συγγραφεύς, ἐσπέραν τινὰ τελετῆς, εἶδεν ἐντὸς ἁμάξης ἀνοικτῆς γυναῖκα πολυτελῶς ἐνδεδυμένην, ἥτις συνωμίλει πρὸς κομψευόμενον παραπλεύρως αὐτῆς καθήμενον, ἐν ᾧ ἀπέναντί της ἀνώτερος στρατιωτικὸς τὴν παρετήρει περίφρονῶν· ὁ συγγραφεὺς τὴν ἤκουσε προσταζούσαν τὸν ἁμαξηλάτην ποῦ νὰ διευθυνθῇ καὶ ἀνεσκίρτησεν· ἀνεγνώρισε τὴν φωνήν της.

Τὸ διήγημα τοῦτο ἔχει δραματικὴν ὑπόθεσιν, ἣν ὅμως ὁ συγγραφεὺς δὲν κατώρθωσε νὰ ἀναγάγῃ εἰς λογοτεχνικὸν ἔργον. Ἀνὰ πᾶν βῆμα ἡ διήγησις σκοντάπτει εἰς ἠθικολογικὰς κοινοτοπίας. Τὸ σύνολον εἶνε ἄτονον καὶ χαλαρόν· ἐλλείπει ἡ αὐστηρὰ ἀλληλουχία τοῦ αἰτίου καὶ τοῦ ἀποτελέσματος, πολλαὶ δὲ φράσεις ῥίπτονται εἰς τὸ μέσον τυχαίως· παραδείγματος χάριν ἡ σύζυγος τοῦ ἀξιωματικοῦ «ἀπεβίωσε . . . χωρὶς νὰ ζητήσῃ νὰ ἴδῃ τὰ τέκνα της»· θὰ ἐρωτήσῃ τις: διατί δὲν ἐζήτησε νὰ τὰ ἴδῃ; ὑπῆρχε λόγος τις; ὄχι· ἀλλὰ καὶ ἂν ὑπῆρχε θὰ ἐνίκα ἡ μητρική στοργή.

δεινὸν τὸ τίκτειν ἐστίν· οὐδὲ γὰρ κακῶς
πάσχοντι μῖσος ὧν τέκῃ προσγίγνεται.

ἀναφωνεῖ ὁ Σοφοκλῆς, ὅστις ἐγνώριζε πολὺ καλλίτερον τοῦ συγγραφέως τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν.

Αἱ ἀνορθογραφίαι αἱ διακοσμοῦσαι τὸ διήγημα τοῦτο ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, καθίστανται ἐνίοτε κωμικαί· κάπου ἀναφέρεται ὅτι ἡ ἡρωὶς «ἔδειξετὰ χείλη της»· ἀμέσως δ' ἐπέρχεται ἡ σκέψις ὅτι δὲν λέγομεν «δεικνύομεν τὰ χείλη ἀλλὰ τοὺς ὀδόντας·» μετ' ὀλίγον ὅμως πειθόμεθα ὅτι ἡ κυρία ἐκείνη δὲν τὰ ἔδειξε τὰ χείλη της ἀλλὰ τὰ ἔδηξε. Περὶ τοῦ ὕφους ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι συχνότατα ἀπαντῶσι φράσεις οἷα ἡ ἑξῆς «ὅταν τις πάσχῃ ἀνάγκη ν' ἀνακοινώνῃ τὸ δηλητήριον τῆς καρδίας του». Αἱ δὲ περιγραφαί; διὰ τῶν πολλῶν λέξεων καλύπτουσι τόσον τὸ περιγραφόμενον ὥστε δὲν τὸ βλέπομεν· τὰ πολλὰ δένδρα μᾶς ἐμποδίζουσι νὰ ἴδωμεν τὸ δάσος· «δὲν ἦτο ὡραία, ἀλλ' εὔμορφος . . . εὐειδὴς ἐν τούτοις . . .» διὰ τὰς τοιαύτας περιγραφὰς ἔλεγεν ὁ Λαβρουγέρος: «amas d'épithètes, mauvaises louanges», ὁ δὲ Λέσσιγκ ἐμυκτήριζεν ἐν τῷ «Λαοκόοντι» τὸν ὑμνογράφον τῆς Ἑλένης Μανασσῆν.

16) ***Θαλασσινὲς ἢ ἀλησμόνητες νύκτες.*** Ρεμβασμὸς ἐπὶ ἀτμοπλοίου, ἐκ δύο μερῶν. Πρῶτον μέρος ἐν τρικυμίᾳ, ὅτε «ἡ θάλασσα ἔδερνε ἀλύπητα τὸ βαπόρι καὶ τὸ δύσμοιρο σὰν νἄχε πιῇ αὐτὸ τὸ βοῦμι ποῦ κατεβάσαμεν ὅλοι μας ἐκείνην τὴν νυκτιὰ πήγαινε μιὰ ἐδῶ, μιὰ ἐκεῖ»· ἐν ᾧ τὸ πλοῖον ἐκυματοδρόμει ὁ συγγραφεὺς παρέβαλλε τὰ «θηριοκύματα τῆς θάλασσας μὲ τἄγρια κύματα ποῦ ἤρχισαν νὰ σηκώνωνται εἰς τὸν ὠκεανὸν τῆς καρδιᾶς του.» Δεύτερον μέρος· τὰ ἄστρα ἐλαμπύριζον εἰς τὸν οὐρανόν· τὸ ἀτμόπλοιον διέσχιζε τὰ νερὰ γοργὸν καὶ ὑπερήφανον· ὁ συγγραφεὺς ἐρρέμβαζεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ εἰς τὸ πλευρόν του ὠνειροπόλει ἡ Ἤρινα. Τὴν ἐκύτταζεν, ὅπως ἄλλοτε ἐκύτταζε τῆς ἀβύσσου τὰ σκότη κτλ. Τὸ διηγημάτιον τοῦτο δὲν ἔχει μῦθον, εἶνε δὲ μᾶλλον ***ποίημα ἐν πεζῷ.*** Αἱ λέξεις «μάγος, ὀνειροπόλος, ὀνειρώδης» ἐπαναλαμβάνονται φορτικῶς. Τὸ μόνον αὐτοῦ προσὸν ἔγκειται εἰς ἐκλάμψεις τινὰς ἐκφραστικῆς πρωτοτυπίας.

17) ***Δύο μάνες.*** Τὸ Ψυχοσάββατον μεταξὺ τῶν ἄλλων γυναικῶν, αἵτινες ἐμοιρολόγουν ἐν τῷ Νεκροταφείῳ ἐπὶ τῶν τάφων προσφιλῶν νεκρῶν, ἦσαν καὶ δύο, περισσότερον θρηνοῦσαι, ἀλλὰ σιωπηλῶς, ὡς θρηνεῖ ἡ ἀληθῶς μεγάλη λύπη· ἡ μία ἔβρεχε διὰ τῶν δακρύων της τὸ «μάρμαρο τοῦ μοναχογυιοῦ της μέσα 's τἄλλα μνήματα, καὶ ἡ ἄλλη τὸ χορτάρι τοῦ δικοῦ της, 's τὴν ἄκρη ξέχωρα θαμμένο ἀπὸ τοὺς ἄλλους.» Ἡ εἰς τὸ μαρμαρινον μνῆμα κλαίουσα εἶδε τὴν ἄλλην «καὶ τὴν συμπόνεσε... Ἐμένα μοῦ τὸν θάψανε σὲ καλὴ θέσι, δὲν εἶνε περιφρονημένος, εἶπε· ἂς πάγω νὰ τὴν παρηγορήσω... νὰ παρηγορηθοῦμε...» Ἀρχίζει ἡ συνομιλία· καὶ ἡ μία καὶ ἡ ἄλλη εἶχε μονάκριβον τὸν υἱόν της.

—«Ἄχ, ἂς μοῦ τὸν εἶχε πάρῃ ὁ Θεὸς μὲ τὸ χέρι του! ἀναφωνεῖ ἡ μία.

— Πῶς καὶ σένα δὲν πέθανε ἀπὸ φυσικὸ θάνατο; ἐρωτᾷ ἡ ἄλλη.

— Γιατί, οὔτε σένα δὲν πέθανε ἀπὸ φυσικὸ θάνατο;

— .... Μοῦ τὸ σκοτώσανε τὸ παιδάκι μου, ἄχ, μαῦρος φονιᾶς τὸ χτύπησε μὲ μαῦρο μαχαίρι.»

Ἡ ἄλλη ἐκιτρίνισε, κατελήφθη ὑπὸ ῥίγους καὶ ἀνηγέρθη ῥίψασα βλέμμα πλήρες παραπόνου εἰς τὸ χορταριασμένον μνῆμα τοῦ υἱοῦ της. Αἱ δύο μητέρες ἐξέρχονται τοῦ νεκροταφείου· ἡ τοῦ φονευθέντος προσπαθεῖ νὰ παρηγορήσῃ τὴν ἄλλην· ἀλλ' αὐτὴ ἀπαντᾷ·

«— Ἄχ, κυρά μου, σένα τὸ παιδάκι σου τὸ σκότωσε ἄνθρωπος. . . . μένα τῆς ψυχῆς τὸ σκότωσε ὁ νόμος....

— . . . Ἤτανε λοιπὸν φονιᾶς ὁ γυιός σου;

Ἡ ἄλλη ἔκρυψε τὸ πρόσωπό της μὲ τὰ χέρια της ἐν ᾧ τὰ δάκρυά της πηγαίνανε ποτάμι.

— Καὶ ποιὸν σκότωσε, κυρά, ὁ γυιός σου;

— Ἕνα φοιτητὴ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικό, Γιάννη Ρασίδη.

— Τὸ παιδί μου, τὸ Γιάγκο μου. . . . εἶσαι ἡ μάνα τοῦ φονιᾶ του!»

Τὸ ὑπόλοιπον, μέχρι τοῦ τέλους εἶνε ἀψυχολόγητον, μελοδραματικόν, σπασμωδικὸν καὶ ἀσήμαντον. Πόσον ὡραῖον διήγημα θὰ ἐφιλοτέχνει διὰ τῆς δραματικωτάτης ταύτης ὑποθέσεως δεξιὸς διηγηματογράφος! Ἂς ὑπάγῃ ὁ συγγραφεὺς νὰ ἑνώσῃ τὰ δάκρυα αὐτοῦ πρὸς τὰ τῶν δύο μητέρων, διότι τὸ διήγημά του εἶνε ἀτυχέστερον καὶ τῶν δύο τέκνων ἐκείνων· τὸ ἓν ἐφόνευσεν ἀνηλεὴς χεὶρ φονέως, τὸ ἕτερον ὁ νόμος, — τὸ ἰδικόν του ἐθανάτωσεν αὐτὸς ὁ γονεύς του.

18) ***Ὄνειρον Μεσονυκτίου.*** Μία μήτης κάθηται βαρυπενθὴς ἐν δωματίῳ φωτιζομένῳ μόνον ἀπὸ τὴν λάμψην τῆς πυρᾶς τῆς ἑστίας· τὸ παιδάκι της κεῖται νεκρὸν ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ. Ἡ δυστυχὴς Σμαρὼ φανταζεται ὅτι ζῇ τὸ παιδάκι της, ὅτι ἔρχεται πρὸς αὐτὴν καὶ ζητεῖ νὰ θερμανθῇ παρὰ τὴν καρδίαν της καὶ ὅτι αὐτὴ τὸ σφίγγει μὲ λυγμοὺς χαρᾶς εἰς τὴν ἀγκάλην της. Τὸ πρωὶ εὑρίσκεται νεκρὰ ἔχουσα γλυκεῖαν καὶ ἥσυχον τὴν ἔκφρασιν «διότι τὰς τελευταίας ὥρας τοῦ δυστυχοῦς βίου της παρηγόρησε γλυκὸ ὄνειρον μεσονυκτίου» Ἂν δὲν ἐφοβούμεθα μὴ ἀφαιρέσωμεν διὰ τραχείας ἐπαρῆς τῆς κριτικῆς τὴν χρυσόκονιν τοῦ ἀβροῦ τούτου διηγήματος, θὰ ἐλέγομεν ὅτι ἡ ***παραίσθησις*** τῆς Σμαρώς, διότι παραίσθησις εἶνε καὶ ὄχι ὄνειρον, σύνθετος μάλιστα, ὀπτικὴ καὶ ἀκουστική, οὐδόλως δικαιολογεῖ τὸν θάνατον αὐτῆς· ὁ θάνατος ἠδύνατο νὰ ἐπέλθῃ ἢ ἐκ τρόμου βιαίου ἢ ἐξ ὑπερμέτρου χαρᾶς, οἵαν περιγράφει ὁ Σαίκσπηρ ὡς θάλασσαν ἐξορμῶσαν βιαίως καὶ πνίγουσαν ἐν τῇ εὐτυχίᾳ· ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνέβη ἐνταῦθα· «ἡ ἔκφρασίς της ἦτο ἥσυχος» λέγει ἡ συγγραφεύς. Ἔπειτα διατὶ τὸ τέκνον τῆς Σμαρὼς νὰ εἶνε ὑπόμαζον; δὲν θὰ ἦτο ἰσχυροτέρα ἡ παραίσθησις, τουτέστι ὁμοιοτέρα πρὸς τὴν πραγματικότητα, ἂν τὸ παιδίον δὲν ἔκαμνε τὴν νύκτα ἐκείνην πρώτην φορὰν χρῆσιν τοῦ λόγου ἀλλ' ὡμίλει ἤδη, ἡ δὲ μήτηρ ἐπανήκουε μὲ συγκίνησιν ἄρρητον τὴν γνωστήν, τὴν γλυκυτάτην φωνήν; πλὴν δὲ τούτων ἁρμόζει εἰς βρέφος νὰ λέγῃ «τὸ φῶς τῶν μαλλιῶν σου» καὶ ἄλλα τοιαῦτα;

Εἶνε φανταστικὸν τὸ διήγημα θὰ εἴπητε, ἀλλὰ δύναται τις νὰ εἶνε ἀληθὴς ἐν τῷ φανταστικῷ — μὴ δὲν εἶνε ἐξόχως ὁ Πόε; — ὅπως καὶ ψευδὴς ἐν τῷ πραγματικῷ. Καὶ ἄλλαι τινὲς ἐλλείψεις μειοῦσι τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου. «Ἡ Σμαρὼ ἐκάθητο μὲ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν γονάτων.» Ἀφίνομεν τὸ κακόζηλον τῆς ἐκφράσεως καὶ ἐξετάζομεν τὸ πρᾶγμα μόνον· εἰδέ τινα ποτε ἡ συγγραφεὺς ἐν ᾧ θέσει παριστᾷ τὴν

ἡρωΐδα της; οἱ βαθέως τεθλιμμένοι κλίνουσι τὴν κεφαλὴν ***ἐπὶ τοῦ στήθους,*** εἶνε δὲ ὠχροὶ καὶ αἱ παρειαί των δὲν εἶνε «κόκκιναι» ὅπως ὄφθεν τῆς Σμαρώς· ποία εἶνε ἡ ἀντήχησις τῶν συναισθημάτων ἐπὶ τῆς μορφῆς καὶ τοῦ σώματος ἐν γένει κατὰ τὰ διάφορα αὐτῶν στάδια εἶνε λεπτομερέστατα διακριβωμένον σήμερον· ἀλλ' ὡσεὶ ἐμάντευε τὴν ἀλήθειαν ἡ συγγραφεὺς προσέθηκε κατωτέρω «τὸ κηρίον εἶχε ἀναφθῇ καὶ ἐφαίνοντο εἰς τὸ σκότος τὰ ***ὠχρὰ*** πρόσωπα τῆς μητρὸς καὶ τοῦ τέκνου.»

Καὶ τώρα μετὰ τὰς ἄνω ἐπιφυλάξεις ἃς εἴπωμεν ὅτι τὸ διηγημάτιον τοῦτο, παρὰ τὰς ἐξ ἀπειρίας ἀτελείας, ἔχει χάριν καὶ ἀβρότητα, ὅτι τὸ σκιόφως ἐν ᾧ ἀμυδρῶς διαγράφονται αἱ μορφαὶ τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων προσδίδει εἰς αὐτὸ ἰδιόν τι θέλγητρον ποιητικῆς ἀριστίας, καὶ ὅτι ὅπως ἡ Σμαρὼ ἤκουε τὸν κτύπον τοῦ ὡρολογίου ἐν τῇ σιγῇ τοῦ δωματίου καὶ ἡμεῖς διὰ μέσου τῶν γραμμῶν ἀκούομεν μίαν εὐαίσθητον, μίαν ποιητικὴν καρδίαν παλλομένην.

Διὰ ταῦτα ἡ Ἀγωνόδικος Ἐπιτροπὴ ὁμοψήφως κρίνει ἄξια τοῦ πρώτου μὲν ἐπαίνου τὸ ***Ὄνειρον Μεσονυκτίου*** εὐφήμου δὲ μνείας τὰς «***δύο μάνας***» διὰ τὸ δραματικὸν τοῦ μύθου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ἀπριλίου 1895.

Ε. Δ. ΡΟΪΔΗΣ
Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ — Ὁ εἰσηγητὴς Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀμαλίας Κ. Παπασταύρου. **Ἡ Ζίτσα,** γεωγραφικὴ καὶ ἱστορικὴ περιγραφὴ τῆς κωμοπόλεως ταύτης τῆς Ἠπείρου. Ἐν Ἀθήναις 1895. 8ον Σελ. 61 (Μετὰ πίνακος γεωγραφικοῦ καὶ φωτογραφικῆς εἰκόνος τῆς Ζίτσης. Προτάσσεται καὶ εἰκὼν τῆς συγγραφέως Ἀμαλίας Κ. Παπασταύρου).

Τὸ ὄνομα τῆς κωμοπόλεως τῆς Ἠπείρου Ζίτσης, κειμένης παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Καλαμᾶ καὶ βορειοδυτικῶς τῶν Ἰωαννίνων, ὧν ἀπέχει ἡ ὥρας, ἐγένετο γνωστὸν ἐκ τῶν περιγραφῶν τοῦ Πουκεβίλλ, ἰδίᾳ δ' ἐκ τῶν ποιημάτων τοῦ Λόρδου Βύρωνος. Ὁ ποιητὴς οὗτος μεταβὰς εἰς Ζίτσαν, ὅπως ἐπισκεφθῇ τὸν μυθολογούμενον ποταμὸν τοῦ Ἅδου Ἀχέρονα, — πιστευομένου τότε ὅτι ἦτο ὁ Καλαμᾶς, — ἔψαλλεν ἐν τῷ Τσαΐλ-Ἀρὸλδ δι' ὡραίων στίχων τὰς φυσικὰς καλλονὰς τῆς χώρας, ἣν βεβαίως ἐφαντάζετο στυγνὴν καὶ κατηφῆ, οἱονεὶ εἰκόνα τοῦ Ἅδου. Ἀμίμητος δ' εἶνε ἡ τελευταία πρὸς τὸν χρόνιον θεὸν στροφὴ «Πλούτων, ἐὰν ὅ,τι βλέπω εἶνε ὁ Ἅδης, ἂς κλεισθῶσιν ὑπ' αἰσχύνης αἱ Πύλαι τῶν Ἠλυσίων».

Τῆς κωμοπόλεως ταύτης τὴν γεωγραφικὴν περιγραφὴν καὶ τὴν ἱστορίαν περιλαμβάνει τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον βιβλίον τῆς Κυρίας Ἀμαλ. Παπασταύρου, γνωστῆς λογίας ἐκ διαφόρων ἄλλων τοπογραφικῶν καὶ λαογραφικῶν περιγραφῶν, τὰς ὁποίας ἐξέδωκε, διαφόρων μερῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου.

Πραγματεύεται δ' ἐν τῷ εἰρημένῳ πονήματι ἐν ἀρχῇ τὴν γεωγραφίαν τῆς Ζίτσης οἰκουμένης ὑπὸ 380—400 οἰκογενειῶν, καθὼς καὶ τῶν περιχώρων. ἐνταῦθα δὲ παρεισάγει τὴν ἐξιστόρισιν τῆς διαμονῆς τοῦ Βύρωνος ἐν τῇ Μονῇ Ζίτσης παραθέτουσα καὶ μετάφρασιν τῶν περὶ Ζίτσης στροφῶν τοῦ ποιητοῦ. Ἐν συντόμῳ εἶτα διερχομένη τὰ περὶ Ζίτσης ἱστορικά, εἰσέρχεται ἐν ἑπομένῳ κεφαλαίῳ εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν Σχολείων καὶ κληροδοτημάτων εἰς τὴν Σχολὴν Ζίτσης, ἀρχαιοτέραν οὖσαν τῆς τῶν Ἰωαννίνων, μνημονεύουσα καὶ τινων τῶν διδαξάντων αὐτόσε καὶ μαθητευσάντων, ὧν εἷς ὁ Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος, ἐν αὐτῇ μαθὼν τὰ πρῶτα γράμματα. Ἰδιαιτέραν μνείαν ποιεῖται τοῦ σπουδαιοτέρου κληροδότου Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Βουζαίου, καὶ τοῦ Δημητρίου Νικολίδου τοῦ Ζιτσαίου, στραγγαλισθέντος ἐν τῇ φυλακῇ.

Διὰ βραχέων διέρχεται τὴν ἀρχαίαν γεωγραφίαν τῆς χώρας, μνημονεύουσα μόνον τῶν θέσεων τῶν ἀρχαίων ἐνταῦθα πόλεων Φωτικῆς, Τέκμωνος, Τραμπίας, Λεπρέου, Εὐρυμενῶν καὶ Φυλάκης. Εἰς τὰ ἑπόμενα δὲ κεφάλαια περιγράφει τὸ κλίμα, τὰς ἐκκλησίας, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν κατοίκων.

Ἐν τέλει παραθέτει κατάλογον χρονολογικὸν ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ 1822 τῶν κληροδοτημάτων καὶ δωρεῶν ὑπὲρ τῶν Σχολείων καὶ ναῶν τῆς κωμοπόλεως. Τὸ ἔργον δὲ κοσμεῖ καὶ φωτογραφία τῆς κωμοπόλεως καὶ χάρτης ἐν τέλει τοπογραφικὸς ὑπὸ κλίμακα 1 : 100000, γραφεὶς ὑπὸ τοῦ κ. Μιχαὴλ Χρυσοχόου δοκίμου παρ' ἡμῖν χαρτογράφου, ἀδελφοῦ δὲ τῆς συγγραφέως.

Ἐν γένει δὲ τὸ ἔργον εἶνε γεγραμμένον εἰς ὕφος ἁπλοῦν καὶ φυσικόν, αἱ περιγραφαὶ ζωηραί, ἐξ αὐτοψίας γεγραμμέναι, διότι ἡ Ζίτσα εἶναι καὶ ἰδιαιτέρα πατρὶς τῆς συγγραφέως.

Α. Μ.

Δημητρίου Α. Ἀναστασοπούλου: Ποιητικαὶ Μελέται Α' **Τὰ Δάκρυα τῆς Μαγδαληνῆς.** 16ον σελ. 20. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Ἑστίας (ἀνατύπωσις ἐκ τῆς «Νέας Ἐφημερίδος»).

ΑΝΟΙΚΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀγαπημένε μου φίλε!

Αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκη νὰ σοῦ μιλήσω γιὰ τὸν Γρυπάρη! Ὄχι γιὰ τὰ σονέτα του, ποὺ πολλοὶ δὲν τὰ νιωσαν, χωρὶς γι' ἀφτὸ νὰ φταίῃ ἐκεῖνος! Ὄχι καὶ γιὰ τὴ νέα φόρμα, ποὺ παρουσιάζει στὴ φτωχή μας φιλολογία καὶ ποὺ πάλι πολλοὶ τὴ βρῆκαν ἄτεχνη, χωρὶς κι' ἐδῶ νὰ φταίει ὁ Γρυπάρης. Μὰ γιὰ κάτι ἄλλο! Γιὰ κάποιαν ἐξέλιξη, ποὺ ἔγινε στὸ Γρυπάρη, ἄξια πολλῆς προσοχῆς καὶ κουδέντας, ἴσα-ἴσα, γιατὶ ἔγινε σ' ἕνα μορφωμένο κι' ἀπὸ τὴ φύση κι' ἀπὸ τὴ θέλησή του, ὅπως ὁ Γρυπάρης. Θυμᾶσαι τί μοῦ 'λεγες μιὰ μέρα γιὰ τὸ Μάρκορᾶ; πόσο ξιπάστηκες καὶ σὺ ὁ ἴδιος μὲ τὴ λεπτότατη ἐκείνη τεχνικὴ διόρθωση, ποὺ ἔκαμε σ' ἕνα του ποίημα, ἅμα τὸ ἐπιθεώρησε τυπωμένο πιὰ καὶ τὄβλεπε ἐκεῖ κι' ὄχι χειρόγραφο; Ὁ ἀληθινὸς καλλιτέχνης ὅλα τὰ παρατηρᾶει. Τὸν ἀγκελόνει κάθε ἀτέλεια τεχνική, ἀπόπου κι' ἂ βγαίνει. Φαντάσου τώρα ἕναν τέτοιο, τί κεντρώματα μπορεῖ νὰν τοῦ δόσει μιὰ ἀκαλαίσθητη γλῶσσα. τὸ θεμέλιο δηλαδὴ τῆς λογοτεχνίας.

Ἔχω στὸ γραφεῖο μου ἕνα γράμμα τοῦ Γρυπάρη, ποὺ καὶ μόνο ἀφτό, μὲ δείχτει ξάφνου, πόσο ἐγὼ εἶμαι μικρὸς ἀκόμα· καὶ τρία μεταφραστικὰ δοκίμια — ἔτσι τὰ λέει — γραμμένα στὴ γλῶσσα καὶ στὰ μέτρα ποὺ ἔγραψε ὁ Πίνδαρος. Τότες ποὺ τὰ ἔκαμε — στὰ 1887 — δὲν τὰ ἔκαμε «en décadent, μήτε ὅπως θἄγραφε σὲν τιγμὲς αἰσθητικῆς ἰδιοτροπίας ὁ Baudélaire τὸ Franciscæ meæ laudes», ποὺ θὰ πῆ, πῶς εἶχε τότες ἀγκαλιασμένη ἐκείνη τὴ γλῶσσα γιὰ τὴν τέχνη του· γιατὶ καλλιτέχνης γεννημένος καὶ προτοῦ ἀκόμα χρωματίσει τὴ Ῥοδόπη καὶ ζωγραφίσει τὴ Φλώρα Μιράμπιλις καὶ τὸν Ὄρθρο τῶν Ψυχῶν, ἐνιωθε πῶς ἡ εἰκόνα μουντζουρώνεται ἅμα τὸ πινέλο του τὸ βουτοῦσε στὴν καθαρέβουσα. Ὁ καλλιτέχνης, τότες φοιτητὴς τῆς φιλολογίας καὶ μαθητὴς τοῦ Κόντου καὶ θιασώτης του θερμός, ὅπως μοῦ 'παν, μὲς τὴν ἄβυσσο τῆ γλωσσικὴ ῥιμένος καὶ στὸ milieu τοῦ Κοντικοῦ κόσμου, ἀφοῦ ἡ καθαρέβουσα τόσο τὸν ἐμούδιαζε, ποιὰ ἄλλη γλῶσσα θὰ προτίμαγε ἀπὸ τὴν πανάρχαια; Κι' ἔπρεπε νὰ φύγῃ μακριὰ ἀπ' ἀφτὴ τὴν κοινωνία, νὰ κουβεντιάσει μὲ ζωντανούς, νὰ δῆ ἄλλον κόσμο, νὰ μπῆ σ' ἄλλο milieu, ἀνοιχτὸ ἀφτὸ κι' ἀπεριόριστο, γιὰ νὰ νιώσει, πῶς μποροῦσε τέλεια νὰ ἱκανοποιήσει τὴν τέχνη του, ἀδράχνοντας νέα πιρλάντια καὶ μαργαριτάρια πιὸ ἀστραφερὰ, γιὰ νὰ φτιάσει τὸ ἀτίμητο ζουνάρι τῆς Ἀπάμης. Νά! ἀφτὴ τὴν ἐξέλιξη του φαντάστηκα καὶ γι' αὐτὴ θέλησα νὰ σοῦ γράψω. Τόρα σοῦ ἀντιγράφω κι ἕνα του δοκίμιο γιὰ νὰ δῆς τί τέλεια, ποὺ γράφει κι' ἐκείνη τὴ γλῶσσα. Ἀκόμα γιὰ νὰ πεισθοῦμε ἄλλη μιὰ φορὰ, πῶς δὲν εἶνε ἀληθινὸς ἕνας δασκαλικὸς λόγος: ὅτι οἱ δημοτικιστὲς εἶνε τέτοιοι, γιατὶ εἶνε καὶ ἀγράμματοι. Ἐγώ, ἅμα θυμᾶμαι τὸν Πάλλη καὶ τὸν Πολυλᾶ, λογαριάζω, πῶς γιὰ νὰ νιόθει κανεὶς τὸν Ὅμηρο, μόνο ἀγράμματος πρέπει νἆνε!..

Τὰ μεταφραστικὰ δοκίμια εἶνε: ὁ Ποιητὴς τοῦ Schiller, ὁ πρόλογος τοῦ Wilhelm Tell τοῦ ἴδιου, καὶ τὸ τραγοῦδι τῆς Μαργαρίτας, ποὺ κλώθει, στὸ Φάουστ. Σοῦ ἀντιγράφω τὸ τελεφταῖο, ὄχι γιατί εἶνε τὸ καλλίτερο, μὰ γιατ' εἶνε τὸ συντομώτερο καὶ κάπως πιὸ γνωστὸ ἀπὸ τὴν ὡραία μετάφραση τοῦ κ. Προβελεγίου:

Μοῦ πέταξε ἡ γαλήνη, βαρειὰ 'χω τὴν καρδιὰ
ποτὲς εἰς τὸν αἰῶνα δὲν τὴν εὑρίσκω πιά!.. κτλ.

Νὰ τὸ τραγοῦδι:

Τὸ «Παρηλακάτιον ἆσμα» τῆς Μαργαρίτας τοῦ Γκαῖτε.

«Mein Kopf ist schwer...

Οὐκέτ' ἀσυχία κατ' ἐμὸν κέαρ
ἔπτα τᾶς μελέας ἄπο, πάντοτα,
ἀχθεινὰ κραδία δὲ βαρύνεται.

Πῆλυι κείνου ἐότᾳ' Ἀΐδαν ὁρῶ
καὶ μεν πάντ' ἐρέθει τάλαν, οἴ! κέαρ.
Κένεαν κεφαλὰν παραπλάττομαι
παλάσσει μανία δ' ἐρεμνὰ φρένας.

Οὐκέτ' ἀσυχία . . . κ.τ.λ.

Θύνω ἀν θυρίδ' αἴ τι ἐπ' οὐδεῖ
πίλναται δοκέοισ' ὁ ἐρίμερος,
κείνῳ ἔκ τε δόμου ἀνὼ δρόμον.

Ὕψοτ βάματι οἷα ποτέρχεται,
εἴδος εὐφυὲς ὄσσον ἔχει, ὄσον!
Οἷον μειδίαμα στόματος, κράτος
ὄσσων! αὐδὴ ὅπως κατακλέων,
δεξίωμα χερὸς τ' ἐπιήρανον,
φίλαμ' αἴ! φλόγεον, φλόγεον λέγω!

Οὐκέτι . . . κ.τ.λ.

Πλησίον μὲν ἐόντος ἐμὰ ψυχὰ
ὑπέρασι ἐνὶ φρεσὶν ἐρράγη
πτοαθεῖσ' ἀπέοντος ἀγρεῖ λύπα.

Δυναίμαν ἕ ἔχειν παρ' ἐμοὶ μένειν
δέσμιον κρατέοισ' ὑπαὶ λοισθίῳ
μεμόρθαι θανέειν με φιλάματι.

(Γρυπάρης)

Σὲ φιλῶ
ΓΙΑΝΝΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ὁ Ἠλεκτρισμὸς ἐν τῇ Ἀρχαιότητι.

Πολλάκις ἠγέρθη, ἀλλ' ἐλάχιστα διεσαφηνίσθη τὸ ζήτημα, ὁποίας γνώσεις εἶχεν ἡ ἀρχαιότης περὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἐὰν ἐγνώριζεν νὰ μεταχειρίζεται αὐτὸν πρακτικῶς. Ἀφ' ὅτου ὁ φυσικὸς Λίχτενβεργ ὑπεστήριξεν, ὅτι ἡ ξυλίνη ἐσωτερικῶς δὲ καὶ ἐξωτερικῶς κεχρυσωμένη κιβωτὸς τῆς Διαθήκης, ἐκ τῆς ὁποίας ὁ Κύριος ἐξήρχετο ἐν

εἴδει φλογὸς καὶ ἐφόνευε τὸν ἱεροσύλως ἁπτόμενον τῆς κιβωτοῦ, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς *Λουγδουνικὴ λάγηνος*, τῆς ὁποίας ἡ πλήρωσις ἐγένετο τῇ βοηθείᾳ τῶν πέριξ αὐτῆς τοποθετημένων ἱστῶν, ἐχόντων χρυσᾶς αἰχμάς, αἵτινες ἀπερρόφων τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμοσφαίρας, καὶ διὰ χρυσῶν ἁλύσεων μετέφερον αὐτὸν ἐν τῷ θαυματουργῷ ἱερῷ, — ἔκτοτε ἡ προσοχὴ τῆς ἐπιστήμης διέμεινεν ἐστραμμένη πρὸς τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο ζήτημα. Ὅμοια θαύματα συνέβησαν καὶ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δελφοῖς. Ὁ Ἀπόλλων, διηγοῦνται, ἀπέκρουσε τοὺς λεηλατοῦντας Γαλάτας δι' ἀστραπῶν. Μέχρι τοῦδε, καθ' ὅσον εἶνε γνωστόν, δὲν ἠγέρθη εἰσέτι τὸ ζήτημα ἐὰν ἔχῃ σχέσιν τινὰ πρὸς τοῦτο τὸ κατὰ τὰς τελευταίας ἀνασκαφὰς ἐν Δελφοῖς ἀνευρεθὲν ἀνεξήγητον σύστημα τῶν στενῶν διαδρόμων κατὰ τὰ θεμέλια. Καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἰταλίᾳ σώζονται ἴχνη προγενεστέρων ἠλεκτρικῶν τεχνασμάτων. Νουμᾶς ὁ Πομπήϊος, λέγουσιν, ὅτι ἐδίδαξεν εἰς τὰς Ἑστιάδας τὴν τέχνην ν' ἀναφλέγωσι τὴν θυσίαν δι' ἠλεκτρισμοῦ, οὕτως ὥστε τὸ εὐσεβὲς πλῆθος ἐπίστευεν εἰς τὴν ἄμεσον ἐνέργειαν τῆς εὐμενῶς τὴν θυσίαν προσδεχομένης θεότητος. Ὁ Σέρβιος Τύλλιος, λανθάνων κατά τι, ὅτε ἤθελε νὰ δείξῃ τῷ λαῷ τὸν ἐρίγδουπον Δία «Jupiter elicius», τὸν θεὸν τῆς ἀστραπῆς ὑπὸ τὸ σχῆμα κυανῆς φλογός, ἐφονεύθη κατὰ τὸ πείραμα. Ὁ φυσικὸς Σδάϊγερ, ὡς γνωστόν, προσεπάθησε ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὑπῆρχε καὶ ἠλεκτρικὸς τηλέγραφος, καθότι βέβαιοι εἶνε περιπτώσεις ἀπιστεύτως ταχείας μεταδόσεως εἰδήσεων. Ἐὰν ἡ ἀρχαιότης πλειότερα ἐγνώριζε περὶ ἠλεκτρισμοῦ καὶ μαγνητισμοῦ ἀφ' ὅτι ὑποθέτομεν, βεβαίως ἡ Αἴγυπτος, ὡς δηλοῦσι πολλαὶ ἐνδείξεις, ἦτο ἡ πατρὶς καὶ τῆς γνώσεως ταύτης, τῆς φυλαττομένης ὡς ἱερατικὸν μυστήριον. Ἀφοῦ πρὸ καιροῦ ἤδη ἀνευρέθησαν ἐκεῖ συγκοινωνίαι διὰ συρμάτων ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ναοῦ μέχρι τοῦ ἄλλου, διὰ τὰς ὁποίας ἀκόμη δὲν ὑπάρχει ἐξήγησις, ἐξηκριβώθη τοῦτο τοὐλάχιστον, ὅτι ἐντὸς τῶν τοιχωμάτων καὶ πλησίον τῶν πυλώνων τῶν ναῶν, εἶχον τοποθετηθῇ ἀλεξικέραυνα ἐν σχήματι ὑψηλῶν ἱστῶν κεκαλυμμένων διὰ χαλκοῦ καὶ κατὰ τὴν αἰχμὴν κεχρυσωμένων· αἱ ἀνευρεθεῖσαι ἐπιγραφαὶ λέγουσι τοῦτο λεπτομερῶς ἐν τῇ ζωγραφικῇ γλώσσῃ τῆς ἀνατολῆς. Τὸ νέον τοῦτο γεγονὸς ὑποστηρίζει φυσικῷ τῷ λόγῳ ἰσχυρῶς τὴν ἑρμηνείαν ἐκείνην τῆς κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης, διότι ὁ Μωϋσῆς ἦτο μεμυημένος εἰς πᾶσαν γνῶσιν τῶν ἱερέων, ἐξ ὧν προῆλθε καὶ παρ' ὧν ἐδιδάχθη· ὁμοίως δὲ λαμβάνουσι βάσιν αἱ ἀνωτέρω ἀναφερόμεναι ἀφηγήσεις τῶν συγγραφέων, αἵτινες πᾶσαι τείνουσι ν' ἀποδείξωσιν ὅτι ἐγνώριζον ἐν τῇ ἀρχαιότητι νὰ συλλέγωσιν ἠλεκτρισμόν. Πρέπει νὰ περιμείνῃ τις ἐὰν θὰ ἔλθωσιν εἰς ἐπικουρίαν τῆς γνώμης τοῦ Σδάϊγερ καὶ ἄλλα θετικὰ εὑρήματα. Εἴδησίς τις, ἥτις πρὸ ὀλίγου καιροῦ ἀνεγράφη εἰς τὸν τύπον, ὅτι εἰς τὰς Ἰνδίας ἀνεκαλύφθη τηλεφωνικὴ συγκοινωνία ἀρχαίων χρόνων μεταξὺ δύο ναῶν ἀπεχόντων ἀλλήλων $1\,^1/_2$ χιλιόμετρον, δὲν φαίνεται βάσιμος. Ρ.

ΕΚ ΤΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΥ

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΪΟΥ 1895

Πλανῆται.

Ὁ *Ἑρμῆς*, φαίνεται τὸ ἑσπέρας εἰς τὸν δυτικὸν ὁρίζοντα, μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου, καὶ δύει μίαν περίπου ὥραν μετ' αὐτόν.

Ἡ *Ἀφροδίτη*, ἑξακολουθεῖ ζωηρῶς λάμπουσα ὡς *Ἕσπερος* καθ' ἑσπέραν εἰς τὸν δυτικὸν ὁρίζοντα, εὐθὺς μετὰ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου. Ἡ λαμπρότης αὐτῆς βαίνει συνεχῶς αὐξουσα· παρατηρουμένη δὲ διὰ τηλεσκοπίου παρουσιάζει φάσιν *ἀμφίκυρτον* (ὁποίαν ἡ Σελήνη τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸ πρῶτον τέταρτον αὐτῆς), τείνουσα πρὸς τὴν *διχότομον* (α' τέταρτον), ἣν θέλει φθάσει τὴν 3 Ἰουλίου. Ἡ Ἀφροδίτη δύει ἤδη τρεῖς καὶ ἡμίσειαν περίπου ὥρας μετὰ τὸν Ἥλιον.

Ὁ *Ἄρης*, κείμενος ἄνωθεν τοῦ ζ τῶν *Διδύμων*, καὶ ἀσθενῶς λάμπων, δύει τρεῖς περίπου ὥρας μετὰ τὴν δύσιν.

Ὁ *Ζεύς*, προσεγγίζων βαθμηδὸν πρὸς τὴν Ἀφροδίτην λάμπει μεταξὺ τοῦ ε καὶ τοῦ μ τῶν *Διδύμων*. Τὴν 6 Μαΐου ὁ Ζεὺς θὰ ἔχῃ τὴν ἐγγυτάτην ἀπὸ τῆς Ἀφροδίτης κυκλικὴν αὐτοῦ ἀπόστασιν, ἴσην πρὸς $2^0\ 5'$, παρουσιάζων οὕτω μετ' αὐτῆς τότε ὡραιότατον ζεῦγος λαμπρῶν ἀστέρων κοσμοῦν τὸν δυτικὸν ἡμῶν οὐρανόν. Ὁ Ζεὺς δύει τέσσαρας περίπου ὥρας μετὰ τὸν Ἥλιον.

Ὁ *Κρόνος*, περὶ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου φαίνεται ἄνωθεν τοῦ ἀνατολικοῦ ὁρίζοντος καὶ δύει τὴν πρωΐαν πρὸ τῆς ἀνατολῆς αὐτοῦ.

Φιλολογικά, Καλλιτεχνικά, Ἐπιστημονικά, Εἰδήσεις.

Τὴν παρελθοῦσαν Παρασκευὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν Φιλομούσων ὁ κ. Μάρκος Σιγάλας ἔδωκεν ἑσπερίδα ἀπαγγελίας. Πολλάκις μέχρι τοῦδε τὸ ἀθηναϊκὸν κοινὸν ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν τέχνην μεθ' ἧς ὁ κ. Σιγάλας διερμηνεύει ἀπαγγέλλων ποιήματα καὶ πεζά. Ἡ τελευταία του ἑσπερὶς ἐστέφθη ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας· ἐν μέσῳ πυκνοῦ καὶ ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου, ἐνθουσιωδῶς χειροκροτοῦντος, ἀπήγγειλε ποιήματα τῶν κ.κ. Σουρῆ, Δροσίνη, Παλαμᾶ, Στεράνου, Ἀστέρη, Στρατήγη καὶ ἓν ἐκτενες ἀνέκδοτον τοῦ μακαρίτου Παράσχου· εἰς τὸ τέλος δὲ ἀπεμιμήθη ἐπιτυχῶς τὴν ἀπαγγελίαν τῶν κ.κ. Τρικούπη, Δηλιγιάννη, τῆς Κας Παρασκευοπούλου καὶ τοῦ κ. Λεκατσᾶ. Προσεχῶς ὁ κ. Σιγάλας θὰ κάμῃ περιοδείαν καλλιτεχνικὴν ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας καὶ τὸ Ἐξωτερικόν, δίδων δείγματα τῆς τόσον ἐκτιμωμένης αὐτοῦ τέχνης.

Ἕνεκα ἀσθενείας—ὡς ἐδήλωσε διὰ τῆς «Νέας Ἐφημερίδος» — ὁ κ. Ἰωάννης Καμπούρογλος ἠρνήθη νὰ συνταξῇ καὶ νὰναγνώσῃ τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς τῶν κριτῶν τοῦ Ρετσινείου Δραματικοῦ Ἀγῶνος. Ὡς ἐκ τούτου τὸ ἔργον τοῦ εἰσηγητοῦ ἀνέλαβεν ὁ ἐκ τῶν κριτῶν κ. Ε. Δ. Ροΐδης.

Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον τεῦχος τοῦ ἀγγελθέντος «Δελτίου τῆς Ἐμπορικῆς καὶ Βιομηχανικῆς Ἀκαδημίας». Μεταξὺ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων αὐτοῦ ἄρθρων: Νέα Στοιχεῖα, ὑπὸ Ο. Ρουσσοπούλου, Ἠροτροφικά, ὑπὸ Γ. Κυριακοῦ, Ὁμιλοῦσιν οἱ κωφάλαλοι, ὑπὸ Π. Φέρμπου κτλ. κτλ.

Διατρίβει ἐν Ἀθήναις ὁ νεαρὸς δοῦξ Ἐρρῖκος τοῦ Μεκλεμβούργου Σβέριν, ἀδελφὸς τοῦ βασιλεύοντος μεγάλου δουκός.

Τὴν π. Πέμπτην ἐτελέσθησαν ἐν Κερκύρᾳ οἱ γάμοι τοῦ κ. Ἀγγέλου Γιαλλινᾶ τοῦ περιφήμου ὑδατογράφου, μετὰ τῆς Δδος Ἀγγελικῆς Τοπάλη.

Οἱ μαθηταὶ τῆς ἐν Οὐασιγκτῶνι Ἀνωτέρας Ἀνατολικῆς Σχολῆς, ἵδρυσαν μικρὰν ἐφημερίδα λιθογραφημένην, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑῶος Ἀστήρ», ἥτις χάριν ἐκγυμνάσεως συντάσσεται ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικήν. Εἰς τὸ τελευταῖον φυλλάδιον δημοσιεύεται καὶ μικρὸν σχεδιογράφημα ἁμάξης ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἱπποσιδηροδρομικὴ ἅμαξα ἐν Ἀθήναις, μεμιμημένη τῇ τῶν Ἀθηνῶν Ἑστίᾳ». Εἶνε ἀντίγραφον ἐκ τῆς ἐν τῷ 6' φυλλαδίῳ τῆς Εἰκον. Ἑστίας δημοσιευθείσης εἰκόνος τοῦ Ἰανουαρίου.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ Β'

(Ἴδε προηγούμενον φύλλον).

31.—

```
Π * * * * Σ
 * * Ε * *
  * Ε * *
   * * *
    * *
     Σ
```

(τρίγωνον πρὸς συμπλήρωσιν).

32.— *Ἡ φθορὰ εἶνε νόμος τοῦ κόσμου, καὶ ἡ φοβερὴ δρακόντισσα δὲν θενὰ χορτάσῃ, πρὶν τὴν πλάσι καταπιῇ.*

Νἀποκατασταθῇ τὸ δίστιχον καὶ νὰ εὑρεθῇ ὁ ποιητής του.

33.— Ποῖος ἐκ τῶν ἑλλήνων ποιητῶν ἠγάπα περισσότερον ἀπ' ὅλα τὰ ἄνθη τὴν γαζίαν;

34.— Νἀποδειχθῇ μαθηματικῶς ὅτι ἓν ποτήριον πλῆρες ἰσοῦται μὲ ἓν ποτήριον κενόν.

35.— $\frac{\text{ΗΝ}}{\text{Ης}}$ (Ἕπεται συνέχεια)

κ. Π. Δ. Oxford Ἐλήφθη, εὐχαριστοῦμεν.— Σκοτεινὴν Φαντασίαν Ἐνταῦθα. Θὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὰς προσεχεῖς Ποιητικὰς Ἀπαρχάς. — κ Γ. Ι. Κ. Κων]πολιν. Ἐνεγράφη, φυλλάδια στέλλονται πρὸς ὑμᾶς. — κ. Σ. Α. Πειραιᾶ. Ἀδυνατοῦμεν νὰ το δημοσιεύσωμεν — κ. Γ. Α. Γ. Κέρκυραν. Εἶνε γραμμένον εἰς πολὺ ἰδιωματικὴν γλῶσσαν καὶ δι' ἡμᾶς ἐπομένως ἀκατάληλον. Ὁ σκοπὸς ἑνὸς καλλιτεχνικοῦ ἔργου δὲν εἶνε μόνον τὸ νἀποδώσῃ πιστῶς τὴν προφορὰν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ χωρίου. —κ. Γ. Κ. Σ. Πειραιᾶ. Ἀρχαίζει καὶ ποιητικίζει ὑπὲρ τὸ δέον.—κ. Κ. Α. Ἐνταῦθα. Ἐλήφθησαν, τινὰ θὰ χρησιμοποιηθοῦν.— Χειμῶνα, Ἐνταῦθα. Ὡραῖον, θὰ δημοσιευθῇ.— κ. Ι. Β. Γύθειον. Πολὺ ἐκτενές, ἀναλόγως τοῦ θέματος· εἰς τὸ τέλος καταντᾷ πολυλογία. Ἔχει ὅμως ἐδῶ κ' ἐκεῖ ὡραῖα πράγματα. — Ἄψυχον, Πειραιᾶ. Ὅλα τὰ ἔχει, μόνον μέτρον δὲν ἔχει. Θάσας γράψωμεν εἰς τὴν πατρίδα σας. — κ. Κ. Α. Βῶλον. Τὸ «Φεγγάρι» θὰ δημοσιευθῇ. Τὰ δύο τελευτταῖα μᾶς ἐφάνησαν κάπως ἐλαττωματικά.—Κώσταν, Ἀλεξάνδρειαν. Ἐλήφθη.—κ. Σ. Ν. Ἀδριανούπολιν. Τὰ περισσότερα εἶνε γαλλικά· στείλατέ μας καὶ τίποτε ἑλληνικά. —κ. Ἀντ. Ι Ἐνταῦθα. Πολὺ στρυφνὸν καὶ τὸ γράψιμον καὶ τὸ ὕφος· ἐκοπιάσαμεν πολὺ νὰ τὸ ἀναγνώσωμεν. Διατί νὰ κοπιάσουν τόσον καὶ οἱ ἀναγνῶσταί μας;

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ
Κ. ΜΑΪΣΝΕΡ ΚΑΙ Ν. ΚΑΡΓΑΔΟΥΡΗ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1895—844.